

PRO
TOMAS
DE PERNIE, ME-
CCESSITATE, ET UTI-
LITATE MARESIUM
IN ECCLESIA

Concio ad Clerum habita Gantbrige
21 Junii 1632 pro Gradi Baccala-
urii in Theologia

A CARLO DALBEGAMPO Sedenti
Friburgi Ecclesie Rectore in
Camerino Lectorum

ALLEGORIA
DE PERNICIA
COSTUMATE
TATI

459308

REVERENDISSIMO
IN CHRISTO PATRI,
HONORATISSIMO'QUE
DOMINO,

JOAN. WILLIAMS,
Dom. Episcopo *Lincolniensi*, &c.

Patrono & Meccenati suo
colendissimo C. D. S. P.

Amplissime Praeful,

*S*I ut flumina in Mare
unde orta sunt revertun-
tur, ita scripta redire par-
est, per Dedicationem,
ad eos a quibus vitam & robur
acceperunt; non alii quam Do-
minationi Tuæ hæc scripti uncula

Eccles. 1.7.

A 2 inscri-

Epistola Dedicatoria.

inscribi debet, à qua spiritum & colorem dicit. **E**esus quippe beneficiis ac promissis animatus hanc pro Gradu apparavi, & publicè recitatam instructissimâ Bibliothecâ domesticâ adjutus auxi ac limavi. Alteram Nuncupationis causam suppeditat Argumenti natura & indoles, quæ **T**e Patronum & Protectorem vehementer ambit. Nam ut Tractatus de Venenis offerri postulant Medicis, quibus incumbit ea profligare: sic Exercitationes de Hæresibus consecrari gestiunt Episcopis, quorum est eas extinguere. **T**u hoc egregiè praestas, Præful Præfulum decus, & hanc Spartam quam nactus es insigniter ornas; tum **C**oncionatores omnes

Epistola Dedicatoria.

omnes adhortando ut sanam &
utilem doctrinam auditorib[us] suis
impertiant, tum ~~intendit~~ ausos
ad palinodiam adigendo. Cui
spirituali beneficentiae corpora-
lem sic adjungis, ut *Presbytero-
rum director*, *Clericorum instructor*,
Scholarium sustentator, non minùs
quàm Antecessorum Tuorum
clarissimus, audire merearis, &
propter utramque dignus sis iis-
dem votis & acclamationibus ex-
cipi, quibus olim honoratus est
celeberrimus Antistes Hippo-
nensis, *Gratias Deo, laudes Chri-
sto, vitam Augustino: ad quas ani-
mitus semper dicet AMEN*

Robert. Gro-
fed Episcop.
Lincoln apud
Matth. Paris,
Hist. Angl. in
Henrico 3.
anno 1253.

Aug. Epist.
110.

*Amplissime Dominationi Tua
ut devinctissimus, ita devotissimus*

C. DALECHAMPIUS.

Materia & Methodus sequentis Concionis.

TExtus est. Cor. 14.19.

Continens malorum Ecclesie Corinthiace eventorum predicationem

pag. 2

Cujus due partes, Confractio & Consolatio.

Confractio quatuor sunt membra
five gradus.

1. *Malorum predicatorum Qualitas,*
Hæreses: Vbi de etymologia, defi-
nitione, & divisione hæretos agi-
tur, discrimen inter hæresin am-
plecia & hereticum esse ostendi-
tur.

2. *Malorum Quantitas, Etiam, eti-*
am hæreses.

3. *Malorum Necessitas, Oportet esse.*
Ibid.

4. *Malorum Propinquitas, Inter-*
vos.

Consolatio quatuor itidem partes.

1. *Nota finis, Ut, Iva.*

2. *Utilitas suis, Manifestatio, Ut*
manifesti sunt.

3. *Persona ad quas utilitas illius si-*
nis pertinet, Probati.

4. *Locus & sedes illarum personarum,*
Inter vos.

Quæ otio partes ad tres Propositiones
revocantur.

PROPOSITIO I.

Hæresin esse maximum malum.

Esse malum probatur ab utroque pa-
rente,

A Patre, Diabolo.

A Matre, Carne.

Esse maximum malum verè demon-
stratur:

1. *A perniciè malorum que transcen-*
dit, Schismatis & Infidelitatis. 12

2. *A præstantia bonorum que corrum-*
pit, Menti humanae & Veritatis
divine.

3. *A comparationibus & similitudi-*
nibus quibus Sacra & Ecclesiastica
Antiquitas eam exosam reddit. 14

4. *A sudoribus & sumptibus, quibus*
primitiva Ecclesia non pepercit ad
ejus incendium resinguendum. 15

5. *Ab ira & impatiente, quam ac-*
usat hæretos veteribus Christi-
anis expressit.

Hinc quinq. Corollaria deducuntur.

1. *Hæretos crimen nemis remere im-*
pingendum.

2. *Hæreticos severè castigandos post la-*
gitimam convictionem.

3. *Hæreticam esse eorum sententiam, qui*
hæretos malum ita extenuant, ut pa-
rum ad salutem reservare dicant quid
qui credat, modo justè vivat.

4. *Secundum eavenditum esse ab illis que in*
hæresin inducunt: qualia sunt.

1. *Vite impuræ.*

2. *Superbia & arrogans.*

3. *Ambitio fame & dignitatis.* 26

4. *Avaritia & lucri alicupium.* 26

5. *Nimis amor & admiratio per-*
sonarum.

6. *Odium & invidia.*

7. *Inertia & animi segnies.*

8. *Curiositas & ingens pruritus.*

28

9. *Fami-*

Materia & Methodus, &c.

9. *Familiaritas hereticorum.* 28
 10. *Pertinacia in errore, quæ hæreticum facit, præcipue cavaenda.* 29
 5. *Diligenter utendum idoneis anti-
ciis: qualia sunt*
 1. *Cognitio Christi & firma in
eum fides.* 30
 2. *Timor Dei & observatio man-
datorum ejus.* 31
 3. *Humilitas & demissio animi.* 32
 4. *Grata estimatio illuminationis
jam concessæ.* 32
 5. *Fervens & frequens oratio.* 32
 6. *Sedula veritatis inquisitio: ubi
de veris & falsis dogmatum
criteriis.* 33

PROPOSITIO II.
 Huic maximo malo veram Ecclesiam
esse obnoxiam. 36
Cujus rō òn demonstratur
 1. *Prædictionibus Christi & Apostolo-
rum.* 36
 2. *Exemplū Synagoga Iudaica & Ec-
clesiarum Christianarum.* 37
*Imō & Occumenice ac inducunt
Ecclesias.* 38
Td sñon verò sumuntur
A Diabolo malitiosè suggestente, 38
Ab Homine stulte suscipiente, 39
A Deo volenter permittente; 40
*Tum dogmatum ergo & ab illis inven-
reddantur & firmius credantur:* 41
Tum hominum, id est,
Ad probationem omnium, 41
Ad punitionem malorum, 42
Ad promotionem bonorum. 42
Hinc quinq. Constataria colliguntur.
 1. *Ab iurde negari à Papistis Ecclesias*
*Reformatas esse veras Ecclesias, quia
in iis hæreses nonaunquam oriuntur.* 42
 2. *Inepte ab iisdem afferi Ecclesiam su-*

ame esse infallibilem. 44
 3. *Non esse nobis animos despöndendos,
quum videmus hæreses oriri in Eccle-
sia, quasi novum quid & insolitum
accideret.* 45
 4. *Securitatis somnum nobis excutien-
dum.* 46
 5. *Maximas Deo gratias agendas, quod
remedium prescriperit ad hæreticum
extirpationem: Ubi de pñis hæ-
reticorum ab Ecclesiastico & Civili Ma-
gistratu infligendis.* 47

PROPOSITIO III.
 Hoc maximum malum veram Ecclesiam
vexans, in bonum cedere veris ve-
ræ illius Ecclesiaz membris. 49
*Primo, In bonum exercitii. Nam ex
occasione hæreticum boni multifariam
exercent dotes suas natura & gratia*
 50
 1. *Ferventi & frequenti oratione.* 51
 2. *Pia & prudenti conversatione.* 52
 3. *Sedula & reverenti Scriptu-
ræ scrutatione.* 52
 4. *Caute & nervosâ difficultum
questionum enodatione.* 53
 5. *Misericordi & fraternâ erran-
tiuum institutione.* 54
 6. *Solidi & perspicuâ contradic-
torium convictione.* 54
 7. *Acri & heroicâ impudentium
agyrtarum increpatione.* 55
*Secundò, In bonum incrementi: nam
utriusque generis dotes illius augentur*
 55
*Tertiò, In bonum retributionis, ejusque
quadruplicis:* 56
 1. *Exterioris & interioris in hoc se-
culo, nempe*
Bone famæ in Ecclesia, 56
Ingentis gaudii in conscientia.
 2. *Esse-*

Materia & Methodius, &c.

2. *Essentialis & accidentalis in futu-
ro, nimirum*
Eterna beatitudinis, 57
Peculiaris aliquujus gradus in
illa beatitudine. ibid.
Hinc quinque profundiunt Documenta.
1. *Etsi heres multum profint in Eccle-
sia, non tamen optandas esse, nec ex-
cusandos hereticos qui illas invehunt*
58
2. *Plurimum admirandam & grato ani-
mo depredicandam esse Dei sapientiam
& bonitatem, qui melius judicavit de*

malis bene facere, quād mala nulla
permittere. *ibid.*

3. *Insignem consolationem, percipiendam esse verā illi Ecclesia, qua hoc
malo vexatur.*

4. *Sinceros veritatis professores exsti-
mulari oportere ad professionem suam
ad finem usque retinendam. 59*

5. *Eruditos ac pios Theologos accendi
debere ad veritatis, quotiescunq; per
heres illaqueatur, assertione: mo-
dō sic Charybdim vitent, ut non inci-
dant in Scyllam. 60*

Hæreseologia Tripartita.

I. COR. II. 19.

Δεῦ γδ ἐπέστις τὸν μὲν ἐτι, ἵνα ὁι δόκιμοι φανεροὶ γίγνονται τὸν μὲν.

Oportet enim etiam hæreses inter vos esse, ut qui probatis sunt manifesti fiant inter vos.

Intra omnia media quibus liberales & ingenui homines ad virtutem promoveri solent, duo praeceteris efficacia & maximè compendiosa semper visa sunt prudentibus, *calcar* videlicet *laudis* & *franum* *reprehensionis*: quorum prius à bono ad melius provocat, posterius à malo ad bonum revocat. His ad discipulos suos in morali Philosophia rectius instituendos frequenter usus est Ethnicon sapientissimus Socrates: Hæc ad Corinthios in Christiana Religione melius aedificandos hoc capite adhibuit Christianorum

P. B. 44.

omnium

omnium longè prudentissimus Paulus Apostolus. Siquidem priore parte laudat eos quòd omnia sua meminerint, posteriore vituperat quòd schismata inter se oriri siverint. Ac hujus quidem vitii reos arguit dupliciter: primò ex testimonio fide dignorum qui hoc ei retulerint, *Audio schismata inter vos esse;* deinde ex probabili, Neque verò incredibile est esse inter vos schismata, cùm etiam hæreses esse oporteat: nam ex certo ac majori malo probabiliter colligi potest minus. Porrò hæreses futuras inter vos, certum est ex fine ac scopo Dei eas permittentis, nempe *ut qui probati sunt manifesti fiant inter vos.*

Textus igitur summatim continet malorum Ecclesiae Corinthiacæ eventurorum prædictiōnem: cuius duæ sunt partes, *Contristatio & Consolatio.* Contristatio habetur prioribus verbis, *Oportet etiam hæreses inter vos esse;* Consolatio posterioribus, *ut qui probati sunt manifesti fiant inter vos.*

Contristationis quatuor sunt membra sive gradus: Malorum qualitas, *hæreses;* quantitas, *etiam, etiam hæreses;* necessitas, *oportet esse;* propinquitas, *inter vos.*

Primò, Malorum qualitas, *hæreses:* hæreses spiritualia mala corporalibus pejora: *hæreses* pluraliter & indefinite, pro *quasvis hæreses,* *multas vel magnas hæreses.* Hæresis autem non ab *hærendo,* nec ab *cipio, capio, occupo, expugno,* vel *evinco,* ut quidam autumant, derivatur, sed

*Ostendit enim gravioris mali prospectu de leuioribus se facilè credi-
disse. Tertul.
de Prescript.
cap. 5.
Esti argumen-
tum secundum
Dialecticos à
minori. Esti-
us in loc.*

āmō rē aīgēndū, quod est eligere. Unde Tertullianus, *Hæreses dicta Gracā voce ex interpretatione electionis, quā quis sive ad instituendas sive suscipiendas eas utitur. Ideo & sibi damnatum Apostolus dixit hereticum, quia id in quo damnatur sibi elegit.* Initio vocabulum fuit medium & indifferens: nihil enim aliud significabat quām certum quoddam vitæ institutum & electam disciplinæ rationem, quam Latini *sectam* vocarunt, ut *hæresis Sadduceorum, Act. 5. 17. hæresis Pharisæorum, Act. 15. 5.* Unde Paulus, *Act. 26. 5.* vitæ suæ à juventute actæ rationem coram Agrippa reddens dicit, *Kαὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν τὰς ἀνεργας ἐπονεῖται οὐνοταῖς Θεοῖς, Secundum exquisitissimam illam sectam nostræ Religionis vixi Pharisæus.*

Neque verò Judæi duntaxat de Christiana Religione verba facientes eam appellant *sectam*, sed etiam vetustissimi Ecclesiæ Doctores, ^a Tertullianus, ^b Cyprianus, & ^c Eusebius, eādem nomenclaturā eam quandoque designant, quamvis impropriè. Nam, ut inquit ipse ^d Tertullianus, *Nobis nihil ex nostro arbitrio inducere licet, sed nec eligere quod aliquis de arbitrio suo induxerit. Apostolos Domini habemus authores; qui nec ipsi quicquam ex suo arbitrio quod inducerent elegerunt, sed acceptam à Christo disciplinam fideliter Nationibus aſsignaverunt.*

In malam autem partem sumit, & ad Fidei dogmata hoc vocabulum reſtringit Apostolus,

*De Prescript.
adversus Hæ-
ret. cap. 6.*

Act. 24. 14.

& *28. 22.*

^a *De Pallio,*

cap. 6. Apo-

log. cap. 1. 3,

4. Ad Sca-

pul. cap. 1.

De Spectac.

cap. 2.

^b *Epist. 23.*

n. 3. & Epist.

34. n. 4.

^c *Hist. lib. 10.*

cap. 5.

^d *De Prescrip.*

cap. 6.

lus, cùm hoc Textu nostro , tum ad Galatas 5. 20. quâ etiam significatione Ecclesiasticis Scriptoribus est usitatisimum.

Definitur autem brevissimè Hæresis, *dogma falsum Fidei orthodoxæ contrarium*, vel *error in dogmatibus Fidei*. Ubi quatuor notanda sunt.

1. Hæresim esse contagionem dogmaticam, non practicam: nam, exempli gratiâ, fornicatio & furtum quamvis sint gravissima peccata & in Scripturis disertè vetita, tamen non sunt hæreses; sed illæ opiniones quòd fornicatio vel furtum licita sint, hæreses sunt.

2. Per *dogma* intelligi omnem enunciacionem fallam, sive illam quis dogmatizet, sive secum tacitus affirmet: nam utrumque hæresis esse potest; si non in foro soli, saltem in foro poli. Nam ut hæresim oris & calami judicant Ecclesiæ subsellia, sic hæresis cordis & animi non fugit Dei *exordio supera*.

3. Hæresim versari in dogmatibus Fidei & Religionis Christianæ, non in humanarum disciplinarum theorematibus: nam falsitas in ipsis *error* esse potest, *hæresis* dici non debet. Si quis enim motum dari cum Zenone negaret, aut nivem nigram esse cum Anaxagora affirmaret, aut aliud hujusmodi portentum docearet (ut *nihil tam absurdè dici potest quod non dicatur ab aliquo Philosophorum*) non tamen propterea hæreos insimulandus esset, quamvis jure merito exhibilandus & in Anticyram relegandus.

4. Hæresim

Occam. Dialog. lib. 2. part. 1. cap. 6.
Hæresis est opinio contra Fidem Christianam. Chamer. T. 1. l. 9. c. 13. n. 18.

Card. Turrcem. Sum. Eccles. lib. 4. part. 2. cap. 1.

Cic. lib. 2. de Divinat.

4. Hæreſim esse errorem in dogmatibus Fidei, non in levioribus rebus Religionis, aut in parvi momenti opinionibus Theologicis quantumvis receptis.

Fidei autem nomine comprehendimus tum basin & fundamentum Fidei, tum principia Fidei. Basis & fundamentum Fidei duplex est, cognitionis unum, ſuſtentationis alterum. Prius illud h̄ic non intelligitur, nempe doctrina Prophetica & Apostolica libris utriusque Testamenti perſcripta, de quo Apostolus Ephes.2. 20. Superſtructi eſtis ſuper fundamentum Apoſtolorum ac Prophetarum (neque enim quælibet falſa cujuſvis loci Scripturæ interpretatio hæreſis eſt, ut vult Hieronymus) ſed iſtud pōſte-rius, de quo idem 1. Cor. 3. 11. Fundamentum aliud nemo poteſt poneſe prater id quod poteſtum eſt, quod eſt Ieſus Christus: in quo conſideran-da veniunt perſona, natura, ſtatus, officia, & beneficia. Principia Fidei ſunt quatuor; Sym-bolum Apoſtolorum, Decalogus, Oratio Do-minica, & doctrina de Sacramentis, quoad ſub-ſtantiam eorum & eſſentiam.

Sicut autem duplicita ſunt Fidei dogmata; alia nimurum prima, alia à primis orta: ita du-plices ſunt hæreſes; aliae verſantur in funda-mento, aliae circa fundamento: illæ funda-mentum Fidei direcťe & manifeſtē conve-lunt; iſtæ illud obliquē ac velut per cuniculos

Non omnis er-
ror hæreſis eſt,
quamvis om-
nis hæreſis
quaे in vitio
ponitur, niſi
errore aliquo
hæreſis eſſe
non poſſit.

Aug. præfat.
in I. de Hæreſi
Hæreſis non
eſt niſi error
in Fide. Spa-
lat. de Rep.
Ecclef. lib. 6.

cap. 7. n. 74.
Aliud eſt quid
potiſſimum
Scriptor ſen-
ſerit non di-
gnoscere, ali-
ud autem à
regula pietatiſ
errare.

Aug. de Gen.
ad lit. lib. 1.
cap. 21.

Quicunq; ali-
ter Scriptu-
ram intelligit
quād ſenſus
Spiritū ſancti
flagitat quo
conſcripta
eſt; licet de
Ecclefia non
receſſerit, ta-
men hæreti-
cus appellari
potheſt. Hier.
in Gal. 5. 20.

Sunt gradus pravarum opinionum: quarum aliae fundamento ſalutis evertunt, aliae concurſunt, aliae vix tangunt. Martinus Lexic. Philolog. verbo Hæreſis.

ſubruunt, ea nempe docentes quibus poſitis aliquod Fidei caput per neceſſariam conſequiam labefactatur. Prioris generis hæreſes deteriores ſunt quam posterioris. Sic atrocior eſt hæreſis Marcionitarum & Manichæorum, qui humanaṁ Christi naturam in ſpectrum transformant, quam Transubſtantia- torum, quorum dogmate poſito ruunt ^a Articuli de Incarnatione, Ascensione, & Seſſione Christi ad dextram Patris.

Porro accurate diſtinguendum eſt inter *hæreticum eſſe*, & *hæreſin amplecti*: non enim omnis cuius ſententia eſt hæretica ^b pro hæretico habendus eſt. Nam ut ^c Orator quidam apud Philosophum dicit, *Milesios non eſſe inſipientes, quamvis ea faciant que inſipientes*: ita de multis dici potheſt, eos non eſſe hæreticos, ^d quamvis ea ſentiant que hæretici. Si quidem ad conſtitutionem hæreſeos duo tantum requi- runtur: unum, ut ſit error; alterum, ut ſit con- tra aliquod Fidei dogma, ſive ſuperius ſive in- ferius; ſive in aliquem Articulum Fidei, ſive in aliquod poſiſma neceſſariò indè deductum. At ut aliquis ſit hæreticus, duo præterea requi- runtur: Primum, ut ^e Fidem Christianam ſe- mel in Baptiſmo fuſceperit: nam qui nunquam Christo nomen dedit, is aut Iudeus, aut Ma- humetanus, aut Ethnicus cenſeri debet, non au-

^a Episc. Mor-
ton. cont. Miſ-
ſam, 1.8. c. 2.
ſect. ult.
Episc. Hall.

*Rome Irre-
conciliab. ſect.*
17. & 18.

Episc. White
contra Fisher.
Jefuit. qu. 19.
& contr. T. M.
defens. fratris
falfit. 21.

Dr. Crakan-
thorpe Defens.
Eccles. Angl.
contra Archi-
epiſc. Spalat.
cap. 48. n. 23.
& ſeqq.

^b Hæreticus eſſt
materialiter,
ſed non for-
maliter. Amel
de Conſcien-
tia, 1.4. c. 4.
num. 5.
Vid. Whitak.
de Author.
ſacra Script.

contr. ſtapl. 1. 1. c. 2. l. 5. ^c Demodocus apud Aristot. Ethic. lib. 7. cap. 8. ^d Sen-
tentia Durandi eſt hæretica, licet ipſe non ſit dicendus hæreticus, cum paratus fu-
erit Eccleſie judicio acquiescere. Bellar. de Euchar. 1.3. c. 13. ^e Omnis hæreticus
naſcitur in Eccleſia. Hieron. in Jerem. 22.

tem *hæreticus* appellari potest. Unde Augustinus eos qui Christianæ Fidei contradicunt distinguit in duas classes, dicens, ^a *Aut omnino à Christi nomine alieni sunt, aut hæretici.* Et in Liturgia, die Passionis Dominicæ, orare consuevimus pro Hæreticis tanquam diversis à Judæis, Turcis, & Infidelibus. Alterum, ut falsam & hæreticam suam sententiam mordicus tueatur & obstinatè defendat: pertinaciâ enim sublatâ, quantumlibet quis erret, non est dicendus *hæreticus*, juxta illud Auguſtini, ^b *Qui sententiam suam quamvis falsam atq; perversam nullâ pertinaci animositate defendunt, sed veritatem cautâ solicitudine querunt, corrigi parati cùm invenerint, nequaquam sunt inter hæreticos dep̄tandi.* Et ruris, ^c *Conſtituamus aliquem id ſentire de Christo quod Photinus opinatus eſt, existimantem iſam eſſe Catholicam Fidem: iſum nondum hæreticum dico, niſi manifestatâ ſibi doctrinâ Catholicæ Fidei reſiſtere maluerit.* Exemplo fit ^d Hilarius Pictaviensis Episcopus, qui licet apertissimam hæresim de Christi indolentia, quatuor minimum locis, ſine ulla retratione docuerit, ſemper tamen ivit inter Sanctos Patres & Orthodoxos Ecclesie Doctores, quia nunquam admonitus aut convictus a quoquam legitur. At Petrus Joannis Minorita *hæreticus* audit ob pertinaciam in errore longè leviori. Cùm enim Paſſionem & Mortem Christi pro concione enarraret, finit ſtulto zelo Christum adhuc viventem lan-

^a Enchir. c.4.

^b Epift. 162. initio.

^c De Baptismo contra Donatistis. aſl. 4. c. 16

^d Virtus corporis ſine ſenſu pane vim pati ne in ſe deſavientis excepit. --- Homo ille de Deo eſt, habens quidē corpus ad patiendum, ſed non naturam ad dolendum. --- Ita aſſerunt quidem ei impetum paſſionis, non tamen dolorē paſſionis inſerunt. Hilar. lib. 10. de Trinitat.

Paſſio voluntarie ſucepta eſt, officio quidem iſa ſatisfactura panalis, non tamen pane ſenſu laſara patiētē. Idem in Psal. 53.

Putatq; dole re, quia pati turi, caret ve rō doloribus ipſe, quia Deus eſt. Idem in Psal. 138.

Guido Carmelita lib. de Hæres.

Generale Conc. Viennensis in Gallia celebratum est anno 1311.

* Arist. Ethic. l. i. c. 3. al. 5.

Aug. de Civit. Dei, lib. 18. cap. 51.

Optimè redidit Gallica Versio. Il faut qu'il y ait MESMÈES des heresies; id est, Angliæ, There must be EVE & N heresies.

* De Præscrip. cap. 5.

^a Calvin. Beza, Gualther. Pareus, Piscator, Slater. Estius.

Περὶ οὐρανοῦ ἀποστολῶν, ἐπὶ συμβολὴν περὶ ἀποστολῶν Χρυσόστομος. in Text. sive Serm. 21. T. 5.

1. Tim. 3. 2.

ceā vulneratum, ut ex majori dolore vulnerum Christi populum ad lacrymas majores concitaret. Quam sententiam cum postea pertinaciter defenderet, in Concilio Viennensi damnatus est. Pertinacem verò dicimus eum, qui licet ab Ecclesia moneatur & ex Verbo Dei scripto convincatur, tamen vult ^{* sicut} sapienter, & videri vera dicere, ut olim faciebant Sophistæ. Illi ergò soli qui in Ecclesia Christi morbidum aliquid pravumque sapiunt, si correpti ut sanum rectumque sapiant, resistunt contumaciter, suaque pestifera & mortifera dogmata emendare nolunt, sed defensare persistunt, hæretici fiunt.

Secundò, Malorum quantitas, Etiam, etiam hæreses. Nam hic, ut & Gal. 5. 12. particula ^b est nota majoris addita per auxesin, & comparatè gravitatem hæreos præ schismate importat: quasi diceret Apostolus, Non solum schismata, sed (quod plus est) etiam hæreses. Schismatisbus enim hæreses subjungens & malis adjungens, malum utique profitetur & quidem majus, inquit ^a Tertullianus, cui consentiunt plerique Interpretes ^b neoterici.

Tertiò, Malorum necessitas, Oportet esse. Mihi voquisse ὅτι καλεύον ἡ νομοθεσίη τῶν ταῖς φυσίαις, οὐκ Chrysostomus. Quum audis, Oportet hæreses esse, noli existimare hæc illum imperando aut legem ferendo pronunciare: absit, verum ea que futura erant prænunciando. Nam istud oportet non est juris & officii, ut, Oportet Episcopum esse

effe irreprensibilcm; sed facti & necessitatis, ut, Oportet Filium hominis reprobari à Senioribus. Ubi nō oportet idem valet ac neceſſe eſt, ut, Neceſſe eſt accidere ſcandala, Fieri non po- teſt quin eveniant offendicula. Neque verò haec neceſſitas fatalis eſt, vél absoluta, ſed conditionalis & hypothetica; quia cauſa hæ- reſium ſemper erunt, nec unquam mutabun- tur in hoc Mundo: poſitis enim cauſis effici- entibus in actu, neceſſe eſt poni effectum. Per- inde igitur eſt ac ſi dixiſſet Apoſtolus, Poſi- tā Satanae malitiā doctrinæ puritatē ſem- per invidentiſ, eāmque totis viribus corrumpere conantis: poſitā * imbecillitate, pravita- te, inconstantia, ſuperbiā, curioſitate, ac cæ- citate humani ingenii ad quodvis malum ſuā naturā proni: poſitā denique Dei voluntate, hæreſes non impedire, ſed Satanae & ejus or- ganis Sophiſtis propter bonum Eccleſiæ per- mittere ſtatuentis, fieri non poſteſt ut hæreſes non eveniant.

Quarto, Malorum propinquitas, *inter vos*: non ultra Garamantas & Indos; non tantum in remota aliqua Eccleſia, ſed etiam in hac veſtra Corinthiaca, ſed in ipſo ſinu Sacri hu- juſ Cœtūſ, quem ego Paulus plantavi, quem Apollos rigavit, & cui Deus incrementum dedit. Hæreſes, ubiunque oriuntur, verè pios magno dolore afficiunt: ſunt enim com- paratæ ad coeleſtis doctrinæ corruptelam, ad homines à fide abducendos; majorem tamen

C triftiti-

Luc.9.22.

Matth.18.7.
Luc.17.1.
* Idior. Pe-
lusiota lib. 3.
epift.19.1. di-
cit quatuor de
cauſis contin-
gere ut multi
perperam de
rei.18. judi-
ceni, n̄ dīa
βεργίτην
γνωμην, n̄ dīa
ραδυμαν, n̄
dīa σκαύπτην
τερπνον, n̄ dīa
περγανην
Vel ob mentis
exiguitatem,
vel ob ſegni-
tatem, vel ob
morum im-
probitatem,
vel ob pre-
conceptam o-
pinionem, quā
priūs eorum
animi imbuti
ſunt.

Tertull. ait,
hæreſes ad
languorem &
interitum fi-
dei eſſe produ-
ctas. De Prae-
ſcript. cap. 2.

tristitiam adferunt iis fidelibus inter quos sedem sibi figunt. Nam etsi quilibet fidelis magnum dolorem concipere debet ex cuiuslibet particularis Ecclesiæ perturbatione ac corruptela, majorem tamen dolorem percipere tenetur ex perturbatione ejus Ecclesiæ cuius ipse membrum est.

HAec tenus de Contristatione, oportet etiam Hæreses inter vos esse: sequitur Consolatio, ut qui probati sunt manifesti fiant inter vos. Ubi quatuor itidem observari possent, si Theologos λεπτολογοῦν & nodum in scirpo quærere deceret.

Primo, Nota finis, ut, *īa*, quam particularam Chrysostomus & qui eum sequuntur Græci Interpretes nolunt esse causalem, sed consecutivam; nec denotare finem & consilium, sed eventum. At rectius Latini Patres & neoterici Commentatores contendunt, per eandem indicari finem & scopum hæresium ex parte Dei eas permittentis.

Secundo, Utilitas finis, splendor videlicet & illustratio: ut manifesti fiant, id est, ut luceant & inclarescant qui prius obscuri erant & incogniti.

Tertio, Personæ ad quas utilitas illius finis pertinet, *probati*, id est, probi & sinceri in Fide: qui manifesti fiunt per hæreses, quia reliquis à veritate deficientibus manent constantes & immoti, & sic cognoscuntur esse sinceri,

Vide Estium
in locum.

ceri, cùm priùs in turba laterent. Sicut in pace cívitatis omnes homines habentur fideles: at motâ seditione manifestantur qui verè fideles sunt Principi; separant enim se à seditionis, & Principem sequuntur.

Pareus in loc.

*Ut cùm tristis hyems alias produixerit undas,
Tum Nilum retinent ripa:—*

Claudian, E-
pigram. de
Nilo.

Sic cùm hærefis alios homines abducit, tum verè fideles se in officio continent, ac per hoc quales sunt apparent. *Ex his qui malè sentiunt, probati sunt qui bene sentiunt.*

Aug. in Psal.
54.

Quartò, Locus & sedes illarum personarum, *inter vos*, id est, in hac eadem Ecclesia Corinthiaca: ut ubi natum est venenum, ibi oriatur remedium; ut quos dejecit damnum, eos erigat emolumentum.

Luc. 2.34,35

Hæc igitur Pauli prædictio non multùm differt ab illa Simeonis, *Christo contradicetur, ut detegantur ex multis cordibus cogitationes.*

Sed ut omnes Textūs partes fructuosiùs tractentur, ad has tres Propositiones revocari debent,

*Hæresim esse maximum malum,
Huic maximo malo veram Ecclesiam esse obnoxiam,*

Hoc maximum malum veram Ecclesiam vexans, in bonum cedere veris veræ illius Ecclesia membris.

Primò, *Hæresim esse maximum malum.*
Esse malum probatur ab utroque parente.

Joan. 8.44.

Apoc. 3.24.
& 12. 16.De Praescript.
advers. Hæ-
ret. cap. 40.
Epist. 1. ad
Trallenses.Gal. 5.20.
Rom. 7.18.
Joan. 3.6.Suet. in Ne-
rone, cap. 6.Lib. de Uni-
tate Eccles.
num. 12.Contr. Par-
menian. l. 1.In Ephes. 4.
Hom. 11. in
Morali.

1. Cor. 1.10.

1. A Patre, qui non alias est quam Pater mendacii & obtrectator divinæ veritatis: unde in Apocalypsi hæreses vocantur profunditatem Satanae, & aquæ ex ore Draconis ejæta: unde Tertullianus ait, *Hæreses sunt à Diabolo, cuius sunt partes intervertendi veritatem*: & Ignatius appellat *diabolos in diabolos*, *Diaboli inventa*. 2. A Matre, quæ non alia est quam Caro: nam Apostolus hæreses recenset inter opera carnis, in qua nihil boni habitat, & ex qua quod genitum est caro est, id est, peccatum & corruptio. Ut igitur Domitius, Neronis pater, dicere solebat, *Ex me & Agripina nil nasci potuit nisi detestabile & insaustum*: ita dicere possumus, *Ex Satana & Carne nil nisi malum*.

Esse *maximum malum* variè demonstratur. 1. A pernicie malorum quæ transcendit, schismatis nimirum & infidelitatis. Quanta sit schismatis pernicies, colligere est ex ipsis Cypriani verbis, *Macula ista nec sanguine abluitur, gravis hac culpa nec passione purgatur*. Et Optati Milevitani, *Ingens flagitium schismatis, tam malum & tam grave crimen*. Et Chrysostomi, *Nihil ita Deum irritat sicut Ecclesiæ divisio, que nihil uspiam commodi habet, sed plurimum nocumenti*. Quamobrem Apostolus ab eo dehortatur Corinthios hac gravissimâ obtestatione, *Precor vos, fratres, per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut idem loquamini omnes, & non sint inter vos schismata*. Quanta etiam infide-

infidelitatis, patet ex hac ejusdem ad eosdem prohibitione, quā eam *injustitiae* & *tenebrarum* nominibus traducit, inquiens, *Nè impari jugo copulemini cum infidelibus: quod enim consortium justitiae cum injustitia? & que communio luci cum tenebris?* Quin & ex isto Salvatoris jussu, *Qui Ecclesiam audire neglexerit, sit tibi velut Ethnicus*, id est, jacens in infidelitate. Hæresis tamen malum est majus schismate. Nam *schisma* est tantum abruptio vinculi pacis Ecclesiastice: at *hæresis* est corruptio veritatis divinæ. Majus etiam infidelitate. *καὶ παν τὰς ἡ τακτικὰ τῆς ἀμυνας*, inquit Epiphanius; *Deterior enim est perversa fides infidelitate: vel, Infidelitas positiva pejor est negativā: ut peccatum commissionis gravius est peccato omissionis.* *Apud nos Ethnico par, imò & super Ethnicum hæreticus habetur*, ait Tertullianus; id est, pejore loco est & conditione: sicut proditor latens odiosior est aperto hoste, & invisiōris qui quod promisit non præstat, eo qui non præstat quod nunquam promisit.

2. A præstantia bonorum quæ corrumpit, nempe mentis humanæ, & veritatis divinæ. Tanta est humanæ mentis præstantia, ut eam Sapientes appellārint *divinæ particulam auræ*, *Angelicæ excellentiæ emulam*, *corporis & animi gubernatricem*, *nobilissimamque facultatem* ejus creaturæ quam universo Mundo pretiosiorem optimus rerum æstimator pronunciavit. Tanta quoque divinæ veritatis, ut eam

2. Cor. 6.14.

Matth. 18.17

Consule Glos-
tiani Tracta-
tum de Schis-
mate.

In Ancorato,
num. 9.

De Prædictiis,
cap. 19.

Aquin. 2.2.
quæst. 10.
art. 6.

Nōc ἡμεον-
τὸς ἡγεμονί^{ης} τῷ
στίλῳ.

Nōz. Orat. 5.1
Οὐδὲ τῷ εὐ-
ηὔτῳ δεσπ.

Syncl. Epist.
136.
Matth. 16.26.

Prov. 23.23.
Eccles. 4.18.
Jer. 9.3.
Matth. 13.37
2. Tim. 1.14.
Jud. 3.

*Qui sunt in
Sacris Literis
educati nè u-
nam quidem
syllabam di-
vinorum do-
gmatum pro-
di finunt, sed
pro iſorum
defensione, si
opus sit, nul-
lum non mor-
tis genus li-
benter am-
plieantur.*

Basil. magn.
Modeſto Va-
lentis Imp.
Præfect. apud
Theodor. Ec-
cles. Hift. lib.
4. cap. 17.

*Universam
meam cogniti-
onem volens
ac penitus
abnego, Spi-
scopatum eti-
am meum ab-
nega, dignita-
tem meam ab-
nega, nomen
meum abnega,
meipsum de-*

*nique abnega: Fidem modò Christianam, Dei g. veritatem abnegare non possum.
Confido autem vel cum hac Fide, vel pro hac Fide me vitam profusurum. Episc.
Juel. Respons. ad Hardin. Præfat. * 1. Tim. 6.5. & 2. Tim. 3.8. ^b Tit. 1.10. ^c Rom.
16.18. ^d Lib. de unit. Eccles. n. 10. ^e In Eſa. 1. 22. ^f Matth. 13.38. ^g Matth. 16.11.
& 1. Cor. 5.6. ^h 2. Tim. 2.17. ⁱ Apoc. 8.7. ^k Apoc. 8.11.*

*emere & non vendere jubeamur à Solomone,
& pro ea pugnare ad mortem usque moneamur
à Siracide: ut acriter à Jeremias redarguantur
qui pro eadem non sunt fortes: ut à Christo
appelletur bonum semen à Domino semina-
tum in agro Ecclesiæ ad genitaram fidelium:
ut à Paulo vocetur præclarum illud deposi-
tum omni curâ custodiendum, & à Juda di-
catur Fides semel tradita Sanctis nullo non
certamine retinenda. Utramque tamen Hæ-
refis corruptit. Corruptit mentem huma-
nam: ideo Apostolus vocat hæreticos ^a ho-
mines mente corruptos, & ^b mentium atq; ^c cor-
dium deceptores. Corruptit quoque verita-
tem divinam: ideo ^d Cyprianus hæreticos ap-
pellat Evangelii corruptores & falsos interpre-
tes, & ^e Hieronymus ait eos esse caupones pes-
simos; non facientes de aqua bonum vinum, ut
Christus fecit, sed vinum Sanctorum Scriptura-
rum in aquam figmentorum suorum vertentes.*

*3. A comparationibus & similitudinibus,
quibus Sacra & Ecclesiastica Antiquitas eam
exosam reddit. Nam Scripturæ comparant
hæresim ^f zizaniis, quæ tritici incrementum
impediunt; ^g fermento, cuius vel modicum to-
tam massam fermentat; ^h gangrane, quæ vici-
na membra protinus corripit nisi resistatur;
ⁱ grandini, quæ fructus terræ contundit; ^k ab-*

finithio,

simbio, quod amaras & mortiferas reddit aquas; *1 fumo fornacis magna*, à quo Sol & aér obscurantur. Patres eam assimilant periculosis morbis & noxiis animalibus. Vocant eam *lepram*, quæ non sine miraculo salvatur; *pestem*, quæ cùm unum interficit, cunctum alios inficit; *febrem hæticam*, quæ initio est facilis curatu, difficilis cognitu; pòst, facilis cognitu, difficilis curatu. Vocant eam *talpam*, ob cuniculos quos fodit, & damnum quo cultos agros afficit; *sepiam* & *loliginem* atramento suo omnia commaculantem; *erucam*, quæ specie tenuis est, nocentissima tamen; *aspidem*, quia venenosa est; *scorpionem*, quia insidiosè ferit; *cantharidem volitantem*, quia facile spargitur; *hyenam*, quia vocem Christi, ut illa hominis, imitatur.

4. A sudoribus & sumptibus primitivæ Ecclesiæ, quibus hæc non pepercit ad hæreseos incendium extinguendum. *Scio*, inquit Chamierus, *quantis olim sudoribus Episcopi Catholici Hæreticos redarguerint*. Et scimus, inquam ego, quantis olim sumptibus Orthodoxi Imperatores eos represserint. Neque enim sine immensis impensis tot Nationales Synodi, tot Oecumenica Concilia indici & cogi potuerunt. Ex cura autem & solicitudine Medicorum, ex pretio & caritate mendicamentorum de gravitate morbi judicandum est.

5. Ab ira & impatientia quam accusatio hæreseos

¹ Apoc. 9. 2.

Vide Dan. in Aug. de Hæreſib. Proleg. cap. 4. & Tilen. Syntagma. Theolog. part. 2. dilput. 3 5. quæ est de dissimilatis Christi boſib. bus, theſ. 40.

Epist. 3. ad Ignatium Armandum Jeſuitam.

^a De Patien-
tia & Humil-
itate 2. & a-
pud Rosweyden.
Jesuit. Histor.
Eremitic. 1. 3.
n. 21. ex Ruf-
fino.

^b Citatus ab
Episc. Juello
in Apolog.
Eccles. Angl.
Defens. par. 1.
cap. 6. divisi. 2.

^c Ad Pam-
mach. Epist.
6. ferentia.
^d Dixeris ma-
ledicta cun-
cta, cùm IN-
GRATUM
hominem di-
xeris. Publius.

Vide Sen. de Benef. lib. 1. cap. 10. ^e Majores nostri Tarquinium execratione postremâ hoc damnaverunt maledicto, & hominem libidine præcipi-
tem, avaritiam cæcum, immanem crudelitatem, fure reuordem vocaventur S U-
P E R B U M, & putaverunt sufficere convicium. Latinus Pacatus Panegyr. The-
odosio Augusto, ante med.

Orat. 2. quæ
est pro Sexto
Roscio Ame-
rino, num. 29

Vide Alfonſ.
de Castro ad-
vers. Hæres.
lib. 1. cap. 9.

hæreſeos veteribus Christianis expressit. Nam, ut alios omittam, legimus in ^a Vitis
Patrum de Agathone, optimo devotissimōq;
Abbate, eum ad calumniosam variorum cri-
minum objectionem patienter tacuisse; ad
nomen autem hæreſis valde commotum esse,
& mirum in modum excanduisse. *Non est*
^b Christianus qui notam hæreſeos dissimulat, ait
Rufinus. *Nolo in suspicione hæreſeos quen-*
quam esse patientem, inquit ^c Hieronymus: ne-
dum in accusatione vel improperio. Nempe
ut apud priscos Ethnicos ^d ingratum aut ^e su-
perbum si dixisses, omnia convicia dixisses: sic
apud veteres Christianos si hæreticum. *Ха-*
мътатоу ахъя ая аигъмъ хоидбя.

Hinc quinque Corollaria deduci possunt.

Primò, Geminum illud ex parricidio à Ci-
cerone deductum: *Hæc magnitudo maleficii*
facit, ut nisi penè manifestum parricidium pro-
feratur, credibile non sit: quare hoc quò minus
est credibile, nisi ostenditur; magis est, si conuin-
citur, vindicandum.

Primo igitur, Cùm hæreſeos crimen tam
grave sit, & Christianis auribus intolerabile,
nemini temere est impingendum. Turpe est
infa-

infami *haereses* nomine traducere quod leviori erroris vocabulo satis erat notare, turpius *hereticum* appellare quod nec erroneum est, turpissimum non errantes, vel saltem non perniciose nec pertinaciter errantes, odioso *hereticorum* convicio aspergere. Nè Pelagianos quidem, homines *hereticissimos* & ab Ecclesia damnatos, *hereticos*, sed *fratres* vocabat Augustinus, quantumvis *haeresium* hostis & oppugnator acerrimus.

Sed in hanc moderationis & modestiae legem dici vix potest quantopere peccetur à veteribus nonnullis * *Haereseologis* & *Hereticis*, à Papis & Papistis. Siquidem Philastrius adeò prodigus fuit fœdi stigmatis, ut quicquid vel incommodè fuerit aliquando dictum, vel aliter quam præjudicata ferebat opinio, id inter *haereses* fuerit ab eo numeratum. Sic *hereticos* non dubitavit appellare eos qui unicam terram esse assererent, qui stellis nomina ab *Ethnicis* imposita retinarent, qui incertum dicerent numerum annorum ab exordio Mundi, qui totum *Psalterium* negarent esse compositum à Davide, qui Epistolam ad *Hebræos* non adscriberent *Paulo*, sed aut *Barnabæ*, aut *Clementi Romano*. Hinc illa *Bellarmini* nota, *Observandum est illud, multa à Philastrio inter hereses numerari, quæ verè hereses non sunt: proinde cum prudens legendus est. Nec dissimilis hæc Petavii animadversio, Considerandum est in Epiph.*

* Vide Chamiær. T. 1.
lib. 9. cap. 13.
num. 17.
Quis non sentiat in variis & innumerabilibus questionibus, sive ad obscurissima opera Dei, sive ad Scripturarum abundantissimas latibra pertinenteribus, quas certo aliquo genere complecti ac definire difficile est, & multa ignorari salvâ Christianâ fide, & alicubi errari sive aliquo hereticis dogmati criminis? Aug. de Gratia Christi contr. Pelag. & Celest. lib. 1. (qui est de Peccato Orig.) cap. 23. T. 7.
Lib. de Scriptorib. Eccl. ad annum 380. in Philastrii Animadvers. ad Tom. 1. Epiph. pag. 2.

Priscus seculis Catholice Fidei propagnatores, Baumum, Nazianzenum, Ambrosium, Hieronymum, Augustinum, hæretici hæreticos appellabant. Lindan. præfat. in Panopliam.

* Lib. 5. de gubernat. Dei. Serm. 14. de verb. Apost. T. 10.

* Grat. Dist. 22. c. Omnes. b Baron. Tom 12. ad annum 1112.

* Abbas Ursperg. apud Genebr. Chr. 1. 4. an. 1076.

p. 584.

^d Vid. D. Crankthorp. Deſens. Eccles.

Angl. contra Archiepisc. Spalat. c. 17. num. 4.

^e In Concil. Lugdun. 1. ann. 1245.

^f Marta p. 1. c. 19. ex Bart.

phanio, hæresis nomen latissimè in quibusdam usurpari, nec ad Theologorum normam vocabuli istius usum exigi. Sed & veteres Hæretici Orthodoxos sui temporis Hæreticorum nomenclaturā insectari non erubescabant. Sic enim de Arianis queritur * Salvianus, In tantum se Catholicos esse judicant, ut nos ipsos titulo hæretica pravitatis infament. Et de Pelagianis * Augustinus, Impetremus ergo, si possumus, à fratribus nostris. nè nos insuper appellant Hæreticos, quod eos talia disputantes nos appellare possumus forsitan si vellemus, nec tamen appellamus.

Horum vestigiis gnавiter insistentes Pontifices ac Pontificii, sunt ejusdem tituli mirum in modum liberales. Siquidem ^a Nicoloao primo hæreticus est qui Romana Ecclesie privilegium auferre conatur. ^b Paschali secundo hæreticus est qui dicit licitas esse rerum & dignitatum Ecclesiasticarum Investituras à Laiis datas. Et Gregorii septimi tempore collatio Beneficiorum & Prælaturarum à Politicis Principibus facta vocabatur ^c hæresis Henriciana, propter Henricum quartum videlicet Imperatorem depositum, ^d ab illo seditionum face ac flagitiorum signifero, peste & hæste humani generis Hildebrando, quod Episcopos pro antiquo Prædecessorum jure investivisset. Innocentius quartus ^e Fridericum secundum hæreses notavit, quod ei Jura Imperialia invadenti resisteret. ^f Dantes Aligherius Florentinus

tinus damnatus est *hæreſeos* sub Julio secundo, quod asseruisset *Imperium non dependere ab Ecclesia*. s Alexander quartus per *Bullam suam pro hæretico damnavit*, & ab omni dignitate depositus Guilielmus de Sancto Amore, Parisiensem Doctorem doctrinam & pietate illustrem, quod se justissimè opponeret Fratribus illis Mendicantibus, & eorundem hypocriticæ sanctitati, qui blasphemum ^h illum librum *Evangelii Aeterni*, ceu quintum *Evangelium*, abolendis, scilicet, quatuor *Evangelistarum* libris surrogandum, publicarant & defensitabant. ⁱ *Et quicunque veritatem contra Papam ipsiusque abusus & tyrannidem aperit, ab eo inter hæreticos proscriptitur.* ^k Paulus secundus *hæreticos* pronunciavit eos qui nomen *Academia* vel joco vel serio usurparent: humanitatisque studia ita oderat & contemnebat, ut ejus studiosos uno nomine *hæreticos* appellitaret. Zacharias Papa Vergilius, Juvanensium in Boiaria Pastorem, *hæreſeos* damnavit, & Sacerdotio privari jussit, quod Antipodes esse doceret habentes nobis adversa vestigia: rem illo ævo ridiculam, & ut tales à Lactantio & Augustino prius explosam. Nec hilum æquiores sunt aut pariores Papis Papicola. Nam Dominicani Inquisitores Fidei Petrum Arragoniæ Regem *hæreticum* pronunciârunt, quod Romanam Ecclesiam vocaret *alteram Gomorrah*. Parisienses patroni vesanæ illius Factionis quæ se

^t *Præcol. de Heret. in Guil. de S. Amore, Gual. chron. sec. 13.*

^h *Matth. Paris & Naucler. ad ann. 1254.*
Vid. Dc. Crakanthorp. contr. Spalat. c. 33. num. 9.
ⁱ *Spalat. de Rep. Eccles. lib. 5. c. 6. n. 23. in fine.*
^k *Platina in Paulo 2.*

Aventin. ABB. n. 1. Botorum lib. 3.

La&t. lib. 3. c. 24.
Aug. de Civit. Dei. l. 16. c. 9.

Baleus Script. Britan. Centur. 4. n. 76.

Pet. Matth.
Hist. Gall.
T. 1. p. 779. &
T. 2. p. 67.
Calaub. *Ex-
ercit. ad An-
nal. Baron.* E-
pift. dedic.
post med.
Baron. Tom.
potissimum
postremis.
Gretzer. in
*Vespertilione
Hæretico-po-
litico.*
Ad Cardinal.
Moguntin. E-
pift. lib. 12.
pag. 400.
Plin. Secund.
*Panegyr. ad
Trajanum.*

Aug. Epift.
172. Crispin.
Donatistæ.

Andr. Ofiand
Annot. in 34.
& 35. capita
lib. 4. Harm.
Evang.

Sanctam Ligam vocabat, atrum hoc signum
allinebant etiam suis Catholicis, qui Regum
Henrici tertii & quarti partes tuebantur. Et
si qui Principum Consiliarii Jura Regum ac
Principum, quantumvis Romanensium, de-
fendere ausi sint aduersus Curiam Romanam,
officiosus eorum conatus *hæresis Politicorum*
passim nuncupatur à Baronio, Gretzero, &
aliis id genus Scriptoribus. Denique, *Hæses*
Lutheri, inquit Erasmus, *nihil habent in ore*
præter hæreses, hæreticos, hæresharchas: nempe ut
prostibula solent aduersus pudicas matronas
exclamare *scorta, meretrices, & lenas*. Crimen
laesæ Majestatis erat olim sub Tyrannis cri-
men unicum eorum qui omni vacabant: in
locum illius successisse videtur apud Papistas
hæreſeos postulatio. Sed hic veterum Catholicorum
responſio calumniosis Donatistarum
cocyſmis in promptu est, *Soletis nobis objice-
re non ſolum in noſtris non probata, ſed potius in
veſtris probata crimina*. Et ut Judæus quidam,
cū doctrinā Talmudicā eſſet erudiendus,
contempſiſſe dicitur eam disciplinam ubi *ein*,
id eſt, *non affirmat, & or, hoc eſt, lux noctem*
ſignificat: Sic eorum convicia floccifacien-
da ſunt, apud quos falſitas *veritatis* titulo de-
coratur, & Orthodoxæ doctrinæ lux *hæ-
reticæ noctis* ignominiā traducitur. Nomen *Hæ-
reticorum* Protestantes ſuſtinere coguntur, rem
habent Romanenses.

Secundò,

Ecundò, Quemadmodum errantes minimè vocandi sunt *hæretici* antequam tales esse convincantur, ità severè castigandi sunt post legitimam convictionem: præsertim si errores suos disseminare, pestiferāmque, quā pruriunt, scabiem magno studio aliis affricare deprehendantur. Cū quidam gemmas vitreas pro veris vendidisset uxori Galieni Imperatoris; illa, re proditā, impostorem acriter puniri voluit: quantò graviores poenas luere meretur, qui vile hæreſeos vitrum pro precioso divinæ veritatis margarito simplicioribus Christianis obrudit!

In puniendis tamen hæreticis ea moderatione servanda est, quam erga Donatistas adhibendam suadebat Augustinus, *Sic eorum peccata compescere, ut sint quos peniteat peccasse.* Nam, obſervante Hieronymo, parabolā zianiorum *monemur, nè citò amputemus fratrem,* quia fieri potest ut ille qui hodie noxio depravatus est dogmate, cras respicat & defendere incipiat veritatem. Et Chrysostomo, *Christus non prohibet conciliabula hæretorum dissipare, ora obſtruere, libertatem loquendi concidere, verum interficere & trucidare.* Erat pestilentissima Sadducaeorum hærefis: nusquam tamen Christus eos propterea morte mulctandos pronunciavit. Nec existimārunt celeberrimi Patres esse Christianæ mansuetudinis capitali supplicio afficere *hæreticos* (multò mihius *hæreticis credentes*, ut distinguit Augustinus) nisi

D 3   blasphem-

Trebellius
Pollio in Ga-
lieno.

Epist. 127.
Donato Afri-
ca Procons.

In Mauth. 13.

Homil. 47.
in Mauth.

Act. 23.8.

De utilitate
credendi, c. 1.

Socrat. l. 2.
c. 22. & 30.
Sozom. lib. 4.
c. 2. & 10.

Hist. Tripart.
lib. 12. c. 4.

Respons. de
Inquisit. T. 9.
p. 861.

Annot. in
Tit. 3. 10.

Jacobus Si-
manca Hisp.
Episc. Paccini.
Cathol. Inq. Tit.
46. num. 52. & 53.

In ejus vita.

blasphemos & seditiosos. Tunc enim hæreticorum *sanguinem suffundere quam effundere*, animásque instruere quam corpora destruere malebant Catholici. Tunc invisa erat sævitia Macedonii & Nestorii: quorum ille non ex Dialecticorum locis, sed ex carnificum officinis argumenta solvebat; iste, cum corpora non posset, domos & facultates hæreticorum exurebat, unde dictus est *incendiarius*. Nec magis probata fuisset methodus eorum de quibus sic Erasmus, *Interdum Monachii vanum spargunt rumorem, mox veluti suspectum pertrahunt in carcere*: ibi disputant suo more; notantur articuli, & parantur fasciculi. Tunc inaudita erat egregia illa glossa, quam idem refert productam fuisse in Concilio à sene quodam & severo Theologo, ad probationem sententiæ suæ de hæreticis morte plectendis, *Hæreticum hominem devita, id est, de vita tolle*.

Sed nec ad pænam hæreticorum & odium pertinet, quod fides illis data servanda non est, etiam firmata juramento, ut vult Simanca. Non enim tam respiciendum est cui juretur, quam per quem juretur. Unde Carolus quintus persuaderi noluist, se non obligatum salvo conductu quem Luthero concesserat: quin potius rogatus à multis cur homini hæretico fidem non violaret, generosè respondit, *Fidem rerum promissarum, etiam si toto Orbe exularet, tamen apud Imperatorem consistere oportere*. Tertiò,

Tertiò, Cùm hærefis sit maximum malum, sequitur perniciosa & hæreticanī esse eorum sententiam, qui illud ità extenuant & elevant ut poenæ potius quām culpæ rationem habere contendant, parūmq; ad salutem referre dicant quid quis credat, modò justè vivat & suum cuique tribuat: ineptè huc torquentes illud ^aProphetæ, *Justus vivet suā fide.* Nam fides justi justa fides est; ex literis fidei, non ex quovis trivio petita, nec in cūjusvis cerebro nata aut sata phantasia.

Contrariam sententiam pronunciat Apostolus, non solùm exoptans ut Deo ^bper omnia placeamus, id est, ut explicant Graeca Scholia per distributionem, λόγοι, ἔργα, κ. ἔργα, *verbis, operibus, & opinionibus*, sed etiam affirmans non aliter salutem obtineri quām ^cper sanctificationem Spiritus & fidem habitam veritati: non tantum prohibens ^dnē circumferamur doctrinis variis atque peregrinis, verū etiam hæreses numerans inter ^eopera carnis; quæ qui faciunt, Regni Dei hæredes non erunt. Contrariam ^fTertullianus sic scribens, *A* veritate divertere nemini expedit qui meminerit futuri Judicii, quo omnes nos necesse est apud Christi tribunal astare, reddentes rationem in primis ipsius fidei. Oppositam tuetur Chrysostomus, qui præclarè fidem navi comparat: ut enim sine nave non potest mare transfretari, ità sine fide non potest ad Deum perveniri. Oppositam ^aEpiphanius, ^bHieronymus, & ^cGregorius, qui

Mahometani in Alcorano,
Azoara, sive cap. 2. multiq;
Pleudochristiani passim hoc blaterant
Vide Thom.
Rogerium in Artic. 18. Confess. Anglie.
^a Hab. 2.4.
^b Constat fidem
fultiam non
solūm minime
prodeſſe, sed
obſeſſe. Author
q. ex Ver.
Tat. (apud
Aug. T. 4.)
quæſt. 43.
^c Col. 1.10.
^d 2. Thess. 2.13
^e Heb. 13.9.
^f Gal. 5.21.
^g De Prescrip.
advers. Hæret. cap. 44.

^h Οὐαὶ τῷ οὐού
ἀσφαλέσσει
η πίστι. Hom.
5. in 1. Tim.
ⁱ Hæret. 74.
n. 14. & in
Ancorato, n. 9.
^j In Matt. 16.
18.
^k In Psal. 5.
Pœnitent.

De Baptismo
lib.4.cap.18.
Tom.7.

De Fide ad
Petrum Dia-
conum,c.39.
Tom.3.

Rom.1,18.

1.Tim.1,19.

Hom.5,in
1.Tim.

Lib.2, De
Primatu
Pape.

qui per portas Inferorum intelligunt doctrinas Hæretorum, per quas illecti homines ducuntur ad Tartarum. Omnia verò apertissimè Augustinus, cuius hæc sunt verba, *Constituamus aliquem castum, continentem, non avarum, non idolis servientem, hospitalitatem indigentibus ministrantem, non cujusquam inimicum, non contentiousum, patientem, quietum, nullum amulanten, nulli invidentem, sobrium, frugalem, sed HÆRETICUM: nulli utique dubium est, PROPTER HOC SOLUM QUOD HÆRETICUS EST, Regnum Dei non possessurum. Et rursus, Nec Baptismus, nec eleemosyna quamlibet copiosa, nec mors pro Christi nomine suscepta proficer poterit ad salutem, quamdiu in eo HÆRETICA PRAVITAS perseverat que dicit ad mortem.*

Quartò, Cùm hæresis malum sit tam perniciosum, sedulò nobis cavendum est ab iis quæ in eam inducunt: qualia sunt
 1. Vitæ impuritas, quam Deus punire sollet subtractione sui luminis, perditos homines tradens in reprobum sensum & mentem judicii expertem. Unde testatur Apostolus *repulsa bonâ conscienciâ nonnullos fecisse naufragium fidei.* Hinc rectè colligit Chrysostomus, *Οταν ἦ βίος ἀπεγνωσίν, οὐ δύναται τίκτεται τοῖς τον.* Nec male contra Papam argumentatur Nilus Thesalonicensis Archiepiscopus, *Ἐτιδιάλλεται κακεῖνος τολλά τοῖς τίκτεται σωτηρίην, ἐπίλεγεται καὶ τοῖς τίκτεται μάτιον*

νεύειν ὑποτράπεζαν. Qui sciens recte non facit, amittit scire quod rectum sit, ait Augustinus. Divino iudicio sepe contingit, ut per hoc quod quidam nequiter vivunt, & illud perdant quod salubriter credunt, inquit Gregorius. Nonne Marcion approbavit hæresim Cerdonis, postquam se stupro cuiusdam virginis inquinasset? annon Heraclius Imperator primùm Eutychianus, deinde etiam Monotheleta factus est, postquam se incestuosis libidinibus polluit? Arrogent sibi scientiam *Gnostici* quantum volunt, exactamque divinorum mysteriorum cognitionem pro libitu jacent: at quamdiu *Borboritæ* perstant, & in flagitorum cœno voluntantur, tamdiu de cœlo. rebūsque Fidei gruñentibus fides merito derogatur. Num enim credibile est eos de libero arbitrio recte sentire, qui peccatis serviunt & cupiditatibus Diaboli mancipantur? eos gratiæ naturam & efficaciam nōesse, qui Dei gratiam transferunt ad lasciviam? eos bonorum operum imperfectionem perspectam habere, qui ad omne opus bonum reprobri sunt?

2. Superbia & arrogantia. Nam si quis diversam docet doctrinam, neque accedit sanis sermonibus Domini nostri Jesu Christi, & ei quæ secundum pietatem est doctrinæ, is turget, ait Apostolus, paulò post subjiciens quosdam ἀδεσπότους γνώσεις promittentes, circa fidem aberrasse. Omnes heretici tument, omnes scientiam pollicentur, inquit Tertullianus. Hæresiarcha Si-

De Natura &
Gratia, c. 67.

Moral. I. 25.
c. 10.

Tertul. de
Praescript.
cap. 51.
Cedrenus in
Compend.
Histor.
Zonaras Ann.
Tom. 3.
Gnostici pro-
pter excellen-
tiam scientie
sic se appella-
tos esse vel
appellari de-
buisse glorian-
tur, cum sint
superioribus
omnibus vani-
ores. — non-
nulli eos etiam
B O R B O R I-
T A S vocat, q.
COENOSOS,
propter nimi-
am turpitudi-
nem quam in
suis mysteriis
exercere di-
cuntur. Aug.
Hær. 6.
1. Tim. 6. 3, 4.

De Praescri-
ption. c. 41.

A&t. 8.9.

Vincent.
Lirin. c. 42.Theodor. l. 4.
Hæretit. Fa-
bul. in Euno-
mio.Euseb. Hiſt.
l. 3. c. 28.

Idem l. 5. c. 16.

1. Tim. 6. 10.

Tit. 1. 11.

Theodor. l. 2.
Hæret. Fabul.Plutar. lib. de
Auditione,
paulò ante
medium.

mon Magus dicebat se esse aliquem magnum. Nestorit fuit scelerata præsumptio quod Sacram Scripturam se primum & solum intelligere ja-ctaret. Eunomius gloriabat se nihil ex re-bus divinis ignorare, sed ipsam etiam Dei sub-ſtantiam exactè ſcire: parique impudentiā ejus Sectatores apertè garriebant, ſe ita Deum nōſſe ut ipſe ſeipſum.

3. Ambitio famæ & dignitatis. Multi enim humo ſe tollere geſtientes, & eminentiam in Ecclesia captantes, devia querunt ut ad ſcopum perveniant, quem aliās aſſequi non poſſent ſi viā regiā incederent. Sic Cerinthus figimento ſuo Chiliaſtico authoritatem magni nominis acquirere conatus eſt. Sic Montanus immoſicā Primatū cupiditate captus ab Ecclesiæ doctrina deſcivit.

4. Avaritia & lucri aucupium. *Siquidem radix omnium malorum eſt amor pecuniae: quam quidam dum appetunt, aberrarunt à Fide.* Unde ſic depinguntur nonnulli ſeductores, Do-centeſ que non oportet, turpis lucri gratiā. Sic Paulus Samoſatenus rei faciendæ occaſionem captans, commentus eſt hæreſim quam Judæi non eſſent improbaturi: nempe ut aliqua mu-nera obtincret à Zenobia, Syriæ & Phœni-ciæ Regina, cum illis ſentiente.

5. Nimius amor & admiratio personarum. Nam multas falſas & malas opinioneſ ample-ctimur, inducti benevolentia & fide erga dicen-tes: cùm potiū eas oportere, exiſtimatione au-thorum

thorum detractā, ſeorsim per ſe examinari. Sic ^a Nestorius pernegavit Beatam Virginem appellandam eſſe *Deiparam*, eò quòd Anastasius Presbyter, quem tanti faciebat, eundem titulum improbaret. Sic etiam Cyprianus Tertullianum unicè admirans, & antonomasticè ^b *Magiſtrum* appellitans, ^c ejus errorem de nullitate Baptiſmi ab Hæreticis administrati ^d amplexus est. Quasi verò Christianos deceat

Ullius addic̄tos jurare in verba Magiſtri, niſi Ieſu Chriſti Archidiadſcali, qui plenus eſt gratia & veritatis, in quo ſunt omnes theſauri ſapienția & cognitionis abſconditi, & de quo ſolo ſine exceptione valent Aut̄s 49a, & Aut̄s 49c.

6. Odium & invidia: quæ præ cæteris affeſtibus animum excaecant & lumen mentis intercipiunt, juxta ſciturum illud Ifidori ^h *Peluſiota*, περιαδεια μὴ ἐν ὀργυσκεῖ, ἀπηνδεια γε ὄλεσ ⁱ χρόνο. Sic ⁱ Arius ſtudio contradicendi Alexandro Alexandria Epifcopo, ſic ^k Donatus ex mero odio Ceciliiani Carthaginensis Antifti- tis, ſic ^l Valentinus invidiæ & ultiōis cœſtro percitus, quòd Epifcopatum quem ſperave- rat non obtinuifet, evaſerunt Hærefiarchæ.

7. Inertia & animi ſegnities, quam idem Ifidorus vocat *paſſuſtā*. Ut enim, ex ſtolidi manus suas complicantis ſententia, *Melior eſt plenitudo vola unius cum requie, quam plenitudo utriusque volæ cum labore & afflictione ſpiri- tūs*: Sic, ignavorum judicio, ſatiuſ eſt tan-

Solent iſi
MIRIONES
etiam de qui-
busdam perſo-
nā ab hæreſi
captis & diſca-
rii in ruina-
m. Ex perſonis
probamus fi-
dem, an ex fide
perſonā?

Tert. de Præ-
ſcrip. c. 3.

^a Socrat. I. 7.
c. 32.

^b Hieron. De
Scriptor.

Eccles. in
Tertull.

^c Tert. De
Bapt. c. 15. &
de Pudie. c. 19

^d Cyp. epift. 70
71, 72, 73, 74.

^e Joan. I. 14.

^f Col. 2. 3.

^g Mar. 17. 5.

^h Epift. 3. 10. I. 1

ⁱ Theodor. I. 4.

Heret. Fab.
initio.

^k Aug. de Hæ.
ref. c. 69.

^l Tertull. adv.
Valentin. c. 4.

Epift. 191. I. 3.

Eccles. 4. 6.

Minutius Fe-
lix in *Ostia*.

Rom. 12. 3.
Eccles. 3. 23.

Matt. 7. 7.
Vide Tertul.
de *Prescript.*
c. 8.

In Joan.
Tract. 97.

Matt. 15.

1. Tim. 6. 5.

Euseb. Hist.
l. 3. c. 30.

Eccles. 13. 1.

Euseb. Hist.
l. 7. c. 6.

Comment. in
Prov. 6. 27.

tillum veritatis consequi cum quiete, quām multum cum fatigatione & molestia. Desiderosi homines *tatio investigandæ penitus veritatis cuilibet opinioni temere succumbere malunt, quām in explorando pertinaci diligentia perseverare.*

8. Curiositas & ingenii pruritus, quibus multi debent hæreses suas: nam insuper habentes hæc monita Pauli & Siracidæ, *Nè quis sapiat supra quām oportet sapere, sed sapiat ad sobrietatem;* *Nè sis curiosus in supervacuis:* & perperam accipientes præceptum illud Christi, *Querite, & invenietis,* repererunt istud Augustini, *Curiositas invenit hæresim.*

9. Familiaritas Hæreticorum: cuius periculum appareret ex cautione Christi ad Discipulos suos, *Cavete vobis à Pseudoprophetis;* & ex consilio Pauli ad Timotheum, tot tantisque donis licet eximum, *Secede à talibus:* quin & ex zelo Ignatii Martyris, qui omnes Ecclesias oppidatim adibat, fideles monens ut ab hæreticorum consortio sibi caverent, nè tales picem tangentes contaminarentur ab ea. Libri tamen hæreticorum tuto legi possunt ab iis fidelibus qui Orthodoxâ doctrinâ sunt solidè imbuti & optimis antidotis instructi, sicut Dionysius Martyr & Episcopus Alexandrinus cœlesti voce ac visione monitus est. *Soli ei conceditur hæreticorum libros legere, qui adeò solidatus est in Fide Catholica, ut verborum dulcedine vel astutiâ nequeat ab ea segregari,* inquit Hieronymus.

10. Præcipuè verò cavendum est à pertinacia in errore, quæ hæreticum facit & pœnas ab Apostolo denunciatas accersit, Contentiosis & veritati sufficienter demonstratæ non obtemperantibus reddetur excedenscentia & ira: juxta hanc terribilem Vincentii Lirinensis exclamationem, *O mira conversio!* Authors ejusdem opinionis Catholici, consecratores verò Hæretici judicantur: absolvuntur magistri, condemnantur discipuli: conscriptores librorum filii Regni erunt, assertores verò Gehenna suscipiet. Nam quis illud Sanctorum omnium & Episcoporum & Martyrum lumen Beatissimum Cyprianum cum cæteris Collegis suis in aeternum dubitet regnaturum cum Christo? aut quis contraria tam sacrilegas qui Donatistas & cæteras pestes, illius Concilii autoritate rebaptizare se jactabantes, in sempiternum neget arsuros cum Diabolo?

Proinde consultissimum fuerit cuiilibet in errorem lapso audire scitum hoc Patrum Coryphaei ad Vincentium Rogatistam, Errabes in errore corrigere, non in errore permanere, quod usque potius erubescendum. Et ad Julianum Pelagianum, Quando animositatē illam viceris quā teneris, veritatem tenere poteris quā vinceris. Cum rationes afferuntur validæ contra assertionem nostram, non modò protinus nobis silendum est & quiescendum cum illis Judæis, Act. 11. 18. sed etiam retrahendum cum Augustino: cuius hæc sunt protestationes ex innata modestia profectæ, Net

Rom. 2. 8.

Adversus Hæreses, c. 11.

Correcturus erat sententiā suam tantò excellenter, quād humilior, Sanctus Cyprianus, si jam illo tempore quaestio[n]is hujus veritatis eliqua ta fuisset ac declarata. Aug. de Bap. l. 2. c. 4.

Aug. Epist. 48

Contra Julian. 6. c. ult.

De Trinit. l. 1.
cap. 2.

Epift. 210.
Celeri.

De Pudicitia
cap. 1.
Epift. 3 l. lib.
5. ad Valentini.
Aug.
Lucian. in
Aſino.

Epift. Dave-
nant. in Col.
1. 12.

De Prescript.
cap. 2.

pigebit me, ſicubi hæſito, quarere; nec pudebit, ſicubi erro, diſcere. Errare potero, hæreticus non ero. Præstat vinci à vero, quām velle verum ipsum per falſa vincere. Turpe eſt mutare ſententiam, ſed veram & reſtam; nam & ſtultam & noxiām & laudabile & ſalubre eſt: ſicut autem conſtantia non ſinit hominem depravari, ſic pertinacia non ſinit corrigi; proinde ſicut illa laudanda, ſic iſta eſt emendanda. Quibus conci-
nunt hæ Tertulliani & Ambroſii ſententiae, Nemo proficiens erubescit. Non ſuffundor erro-
re quo careo, quia meliorem me factum reco-
gnosco. Nullus eſt pudor ad meliora tranſire.
Κρίσιτο παλινδροῦντο, οὐ γενεῖς δραμεῖν.

Quintò & ultimò, Quò pestilentius ma-
lum eſt hæreſis, eò diligenter utendum
idoneis antidotis: qualia ſunt

1. Cognitio Christi & firma in eum fi-
des. Nam optimum remedium eſt aduersus he-
reſes probè tenere beneficium Redēptionis, &
virtutem ac efficaciam Redēptoris. Sic Apo-
ſtolus, Col. 1. 12. hanc doctrinam ſuſcipit expli-
candam, ut ex ejus cognitione omnes argutias e-
ductorum in fumos evanescant. Quò referri po-
test hoc simile Tertulliani, In pugna pugilum
& gladiatorium, plerumque non quia fortis eſt
vicit quis, aut quia non poſteſt vinci, ſed quo-
niam ille qui vicitus eſt nullis viribus fuit; adeo
idem ille vicitor bene valenti poſtea comparatus,
etiam ſuperatus recedit: Non aliter hæreſes de-
quo-

quorundam infirmitatibus habent quod valent, nihil valentes si in bene valentem fidem incur-
rant. Huc etiam pertinet quod Petrus dicit
impostores inescare animas instabiles, & quod
Nazianzenus Hæreticorum sophismata vocat
aranearum telas; artificiosas quidem & subti-
les, sed fragiles & fuitiles: quibus solæ mu-
scæ capiuntur, id est, stolidi & rudes; vespæ
autem, id est, acres & docti, eas disfum-
punt.

2. Timor Dei & observatio mandatorum
ejus. Nam ^a mysterium Fidei tenetur in pura
conscientia. ^b Secretum Domini est cum timenti-
bus ipsum, & ostendet eis pactum suum, ait Psal-
tes. ^c Si quis voluerit voluntatem ejus facere,
cognoscet de doctrina, utrum ex Deo sit, inquit
Salvator. Meritòq; celebratur scita^d Cardinalis
Poli responso, qui roganti Presbytero quibus
medsis posset intelligere priorem partem Epistole
Pauli ad Romanos, quæ est difficilis & do-
gmatica, Si prius, inquit, feceris posteriorem,
quæ est facilis & parænetica. Juxta illud ^e Sy-
nesii, Τὸ διεύθυντος περιέμον τὸ οὐρανόν. Et ^f Nazian-
zeni, Βέλες θεολόγος γνώσεως; τὰς ἐντολὰς φύλασσεν. Σια-
μονος περιγραφὴν διδάσκειν περὶ θεοῦ ἐπίβατος θεοίς. Cu-
stodiâ mandatorum Dei ^g David evasit intelli-
gentior vel ipsis senibus, utut ^h sapientiâ cæ-
teros mortales anteire putentur.

3. Humilitas & demissio animi. Nam spi-
ritualia & corporea contrario inodo conspi-
ciuntur. Ista quò celsiora sunt, eò magis
erigere

^a Pet. 2. 14.

^b Orat. 33.

^c Irrexit mu-
scas, trans-
mitit aranea
vespas.

^d 1. Tim. 3. 9.

^e Psal. 25. 14.

^f Joan. 7. 17.

^g In ejus vita.

Philip. 3. 15.
the Apostle
makeith no
controversie
but contro-
versies would
cease, if con-
science were
made of the
practice of
that which is
out of contro-
versie. Bish.
Andrews Ser.

3. of the Na-
tivity, on 1.
Tim. 3. 16.

^h Epist. 136.

ⁱ Orat. 29. quæ
est de dogma-
te & confli-
tione Episco-
porum.

^g Psal. 119. 100

^h Job 12. 12.
& 32. 7.

^a Psal. 25.9.
^b Matt. 11.25.
^c Prov. 3.34.
^d 1. Pet. 5.5.

Serm. 62. in
Cant.
Serm. 213.
de Temp.

^e Av. 28. ad eis tu
mecum tu seru
musa ex yrd
eores, vnde hanc
en x. e. tigav
mei bror am
hauouer.

Chrys. Hom.
11. ad pop.
Antioch. init.
^d Marc. 10.52.
Luc. 18.43.

^e Scultet. Exer
citat. Evang.
lib. 2. cap. 5.

^f Marguerite
de Valois sœur
du Roy Fran
cois I, &
femme d'Hen
ry Albre Roy
de Navarre.

Pet. Matth.
Hist. Gall.
Tom. 1. pag.
21.
Prov. 2.3.5.

Luc. 11.13.

erigere vultum & attollere oculos oportet ut
cernantur: illa quo sublimiora sunt, eò magis
humilianda mens est & demittendus animus ut
perciptiantur. Deus enim ^a dirigit mansuetorum
judicium, ^b revelat mysteria infantibus, & ^c humili
bus dat gratiam supernaturalis illuminatio
nis. Superbo oculo non videtur veritas, submisso
patet, inquit Bernardus. Eam veritas fugit
mentem, quam non invenerit humilem, ait Au
gustinus.

4. Grata æstimatio illuminationis jam con
cessæ. Nam gratiarum actio est ad plus dan
dum invitatio. Si ^d Bartimæus tam gratus erat
de corporali visu, quantò gratiore esse de
bemus de spirituali! ^e Henricus Saxonæ Dux,
cùm audiret à Ducis Georgii fratri senio
ris Legatis, sibi aut Evangelicæ doctrinæ, aut
successioni in fertilissima Misnia Regione re
nunciandum, responso hoc verè Regio Lega
tos domum remisit, Pluris se æstimare Jesum,
quam omnem Misniam. Et ^f Regina Navarre
na, Henrici Magni Avia, dicere solebat Se
magis obstrictam Deo quòd esset orthodoxa &
in fide reformata, quam quòd Regum Conjux,
Soror, & Amita.

5. Fervens & frequens oratio. Juxta illud
Solomonis, Si prudentiam inclamaveris, & ad
intelligentiam edideris vocem tuam: tunc intel
liges timorem Domini, & cognitionem Dei con
sequeris. Et istud promissum Salvatoris, Si
vos qui estis mali, nōstis bona dona dare liberis
vestris,

vestris, quanò magis Pater vester cælestis dabit Spiritum Sanctum petentibus ab eo! Hunc autem Spiritum Christus appellat Spiritum veritatis: Esaias vocat Spiritum judicis, Spiritum sapientia & intelligentia: Paulus indigit Spiritum revelationis, per quem omnia dividicemus. Deum igitur ardenter oremus ut dirigat gressus nostros in via veritatis, nè ad existimorum errorum semitas declinent: in corde & ore frequenter habeamus has preces Liturgicas & Augustinianas,

^a Ab omni falsa doctrina & hæresi libera nos Domine.

^b Largire nobis ut nè sicut pueri circumferamur quovis vento vane doctrina, sed firmiter stabiliamur in veritate tui Sancti Evangelii.

^c Da nobis per tuum Spiritum Sanctum rectum in omnibus iudicium.

^d Domine Iesu, sint castæ delicia meæ Scriptura tua: non fallar in eis, non fallam ex eis.

^e Coram Te est firmitas & infirmitas mea: illum serva, istam sanा.

6. Sedula veritatis inquisitio. Nam hic, ut alibi, oculos ad cælum, manus ad clavum habere oportet: divino auxilio humana industria jungi debet. Quærenda veritas velut argentum, & tanquam additi thesauri scrutanda est. Videndum quid audiatur & legatur, generosiorumque Berœensium exemplo probandi spiritus an ex Deo sint. Et

Joan.14.17.

& 15. 26.

Esa.4.4.

& 11.2.

Ephes.1.17.

1. Cor.2.15.

^a Εὐχὴ οὐ τοῦ περιπάτου γενετῆς αἰρούχθεται πύλαις, &c.

Insignia verba gravis cuiusdam & ignoti sensis qui Justino

Martyri appearuit, ut ipse refert, Dial. cum Tryph. Judæo, non procul ab initio

^a In Litania.

^b Collecta, pro die S. Marci.

^c Collecta, pro Festo Pentec.

^d Confess.

lib.11.c.2.

^e De Trinit. lib.15.c.ult.

Prov.3.4.

Marc.4.24.

Act.17.11.

1.Joan.4.1.

Esa. 8. 20.

Matth. 7. 16.

In loc. Hom. 24.

Serm. 65. in
Cant.

Joan. 7. 48.

Luc. 23. 18,
21.

Act. 8. 10.

Hieron. in
Hof. 10.

in dijudicandis quorumvis dogmatibus adhibenda sunt duo illa *rectitia* quæ veritatis Author nobis indicavit: alterum à priori, *Ad Legem & ad Testimonium* examineate Hæreticos; alterum à posteriori, *Ex fructibus eorum cognoscetis eos*. Quod utique de fructibus doctrinalibus, hoc est, de absurditatibus & perniciosis consequentiis quæ ex ipsorum doctrina fluunt, magis quam de moralibus, id est, de impiis eorum verbis & actionibus, quæ in aures & oculos proximorum incurront, intelligendum est. *παγὶ γὰς αἴρετοι εἰς πολλάκις διανένειν*, inquit Chrysostomus. Fieri potest ut qui bene docet malè vivat; & contrà, qui malè docet bene vivat. Unde Bernardus ait, *Hæresis docta est mentiri, non linguâ tantum sed & vita: si fidem interroges, nihil Christianus; si conversationem, nihil irreprehensibilis, & quæ loquitur factis probat.*

Reliqua igitur dogmatum *rectitia*, *Sanctitas & eruditio authorum*, *Dignitas & multitudo amplectentium*, *humanitas excogitata* sunt; ac proinde incerta, dubia, seorsim & conjunctim fallacia: imò & his Scripturarum Patrūmque testimoniis refutabilia, *Num quis ex primoribus credidit in Iesum, aut ex Pharisæis?* Atque iterum, *Exclamavit universa turba, Tolle hunc, crucifige eum.* At Simonem Magum attendebant omnes à minimo usque ad maximum, dicentes, *Iste est virtus illa Dei magna.*
 a *Nullus potest hæresim struere nisi qui ardenter*

inge-

ingenii est, & habet dona naturæ quæ à Deo artifice sunt creata. Talis fuit Valentinus, talis Marcion, quos doctissimos legimus. Et rursus, ^b Non fecerunt hæreses nisi magni homines. Qualis fuit ille Donatus? qualis est Maximianus? & nescis qualis Photinus fuit & qualis ^c Arius? Eusebius refert Basiliudem fuisse virum acutissimum, & linguâ calamóque expeditissimum. ^d Lirinenſis & ^e Epiphanius multi sunt in extollenda Origenis & Apollinaris eruditione, industria, integritate, & innocentia. ^f Augustinus testatur Pelagii mores fuisse laudabiles, & ^g vitam à multis predicatam. Idem ^h affirms Manichæos memorabilis castitatis & continentiae imaginem præ se tulisse: quâ etiam se cum Alipio deceptum ⁱ alibi confitetur. Sed & Arianos ^k ob fictam sanctimoniam, morumque gravitatem omnia concredita habuisse, author est Basilius. Denique Macedonianos sic describit ^l Sozomenus, Eorum doctrina non exigua populi multitudo paruit: etenim vitam, cui populus maximè solet animum attendere, non male instituebant. Parùm est quod dicit non male: ^m Nazianzenus enim dicere maluit mirè, vitam eorundem ipsis etiam Orthodoxis & eruditis admirationi fuisse palam attestans, ⁿ οὐ τὸν Λιονταρικὸν, ἀλλὰ τὸν Αἰγαῖον.

^b Aug. in
Pſal. 124.
* Διαλεκτικῶν
τοῦ Θ. Soz.
lib. 1. c. 14.
Hist. lib. 4.
cap. 8.

^c Lir. Com-
monit. c. 23.
* Epiph. Hær.
64. num. 1, 2,
3. & Hær.
77. num. 24.

^d De peccat.
Merit. & Re-
misſi. lib. 2.
cap. 16.

^e Retract. lib.
2. cap. 33.
h De Morib.
Ecclef. Cath.
cap. 1.

^f Confess. lib.
6. cap. 7.
k Διὰ τὸν
παπλωματικὸν
αὐτὸν εὐρύ-
την πάτητον
τούτου. E-
pist. 82.
Ecclef. Hist.
lib. 4. cap. 26.

^m Orat. 44.

Ctum est de prima Propositio-
ne, *Hæresim esse maximum ma-
lum*: agendum de secunda, *Huic
maximo malo veram Ecclesiam
esse obnoxiam*.

Joan.10. 35.

Cypr. Epist.
2. ad Donat.
num. 3.

Cujus nō ē demonstratur tum prædictioni-
bus Christi & Apostolorum; nam *Scriptura
solvi non potest*: tum exemplis Synagogæ Ju-
daicæ & Ecclesiarum Christianarum; nam
admonetur *omnis atas fieri posse quod factum
est*.

1. Prædictionibus Christi & Apostolo-
rum. Matth.24. 11. *Multi Pseudoprophetæ sur-
gent ac seducent multos*. Atque iterum, versu-
24. *Surgent Pseudochristi & Pseudoprophetæ,
& edent signa magna & miracula*: adeò ut sedu-
cant (si fieri posse) etiam electos. Act. 20.
30. *Scio post discessum meum ex vobis ipsis ex-
orituros qui loquantur perversa, & discipulos
post se abstrahant*. 1. Tim.4.1. *Spiritus disertè
dicit fore ut posterioribus temporibus desciscant
quidam à Fide, attendentes spiritibus deceptor-
ibus, ac doctrinis Demoniorum*. 2. Tim.3.1,8.
*Illud scito, fore ut extremis diebus instent tem-
pora molesta: erunt enim homines rejectanei cir-
ca Fidem, obstantes veritati*. 2. Pet.2.1. *Fuer-
runt Pseudoprophetæ in populo, ut etiam inter
vos erunt falsi Doctores, qui subintroducent hæ-
reses exitiales*.

2. Exemplis

haud pauciores extitisse quàm octoginta octo distinctas Hæreticorum sectas, tum inter se, tum à veritatis tramite dissectas.

Nec in particulari modò qualibet Ecclesia, sed etiam in universali & Oecumenica contingit aliquando ut hæreses latè obtineant, & à longè majori potentiorique Christianorum parte recipientur. Unde Vincen-
tius Lirinensis ait, *non tantum portiunculam aliquam Ecclesiae, sed totam etiam Ecclesiam novellâ aliquâ contagione maculari, hoc est, hæresi infici posse.* Sic universa Terra secuta est *Bestiam*, id est, amplexa est Antichristi doctrinam ex plurimis hæresibus conflatam & productam. Sic *ingemuit totus Orbis, & se Arianum esse miratus est.* Sic totus penè *Mundus post Pelagium abiit in errorem.* Nec enim ejusdem commatis existimo Augustini & Innocentii primi opinionem, *Eucharistiam etiam infantibus necessariam esse;* quæ sexcentos circiter annos viguit in Ecclesia, à Cypriani videlicet tempore usque ad Caroli Magni, inclusivè, sub quo demum ab Ecclesia rejecta est in Concilio Turonensi.

Tò *sion* verò sumitur à Diabolo malitiosè suggesterente, ab Homine stultè suscipiente, à Deo volenter permittente.

i. A Diabolo malitiosè suggesterente. Nam hic est capitalis hostis Ecclesiae, in omnes eam opprimendi occasionses intentissimus. Hic modò *equo rufo*, modò *nigro insidet: modò*

Advers. Hæ-
res. cap. 4.

Apoc. 13.3.

Hieron. Dial.
contr. Lucifer.
cap. 7.
Bradward.
præfat. in lib.
de Causa Dei
adversus Pe-
lagium.
Maldonat. in
Joan. 6. 53.
Elpen. de Eu-
char. Adorat.
lib. 2. c. 11.
Cyp. lib. de
Lapsi, sect. 20
Conc. Turon
3. Can. 19.
Anno 813.

Apoc. 6.4,5.

modò veritatis professores per sanguinarios Tyrannos obtruncans, modò veritatem ipsam per argutos Sophistas obscurans ac deformans:

Et si non aliquâ nocuisset, mortuus esset.
 Hic est ille Deus hujus seculi excæcans mentes infidelium, nè irradiet eos lumen Evangelii: hic est ille *Spiritus mendacii* in ore omnium Pseudoprophetarum: hic est ille *Imamicus* qui in agro Domini zizania serit: hic est ille *Serpens antiquus*, qui seducit totum terrarum Orbem: hic est ille *Draco magnus rufus*, qui ejicit ex ore suo aquam tanquam flumen post Mulierem, ut eam faciat ~~matruo~~ p̄sonar.

Hoc Satanas velit, & magno meretur Abaddon.
 Unde Salvator noster vocat conventiculum hæreticorum *Satanae synagogam*, & Apostolus Pseudapostolos appellat *Ministros Satanae*: Unde Prudentius introducit Hæresim de seipsa canentem,

Est mihi Praeceptor Belial, domus est plaga Mundi:
 Et Hieronymus dicit Arium fuisse quasi *Dæmonium Meridianum*, quippe spiritu Dæmonis afflatum. Cujus rei auritus est testis Abbas Serenus apud Cassianum, *Audivimus*, inquit, *Damonem apertissimè confidentem se per Arium & Eunomium impietatem sacrilegi dogmatis edidisse.*

2. Ab Homine stultè suscipiente. Nam ut de spurcissimo illo Italo dici solet, *Quicquid*

Peterius, Riberia, A Lapi-
de, &c in loc.

*Hæc est com-
munis inter-
pretatio mini-
mè incommo-
da, Pareus ib.
Virg. Ecl. 3.
2. Cor. 4.4.
1. Reg. 22.22.
2. Chron. 18.
21.*

Matth. 13.28.

Apoc. 11.9.
Apoc. 12.3,
15.

Apoc. 2.9.
2. Cor. 11.15.
In *Psychom.*

Apol. advers.
Ruffin. lib. 2.

Collat. 7.c. 32

Τὸν τὸν ἐπὶ^{τὸν}
διαβόλον ἐπὶ^{τὸν}
πολλούς, καὶ τὸν
διαβόλον ἐπὶ^{τὸν}
οὐρανὸν ἐπὶ^{τὸν}
τὸν μὲν βελό-
μενον. Epiph.
Hærel. 75.
quæ est Aërii,
num. 1.

'Οἰκεῖοτε γε
τοῖς ζῷοις ὑ-
πανθάνεις, ὡς
ἐπιστρέψαι.
Magis propri-
um est anima-
libus (id est,
hominibus)
decipi, quām
cognoscere.
Arist. de Ani-
ma lib. 3. c. 3.
Vide Pacium
in loc.

Joan. 13. 2.
Act. 5. 3.

Enchirid. cap.
100. & de
Prædest. SS.
cap. 16.

Ινα τὸν πότε-
ρον τὸν ἐργά-
γραπτὸν πο-
λευσιμόν, καὶ
διὰ τὴν κο-
λυντὸν ἀν-
ταρουίν.

Chrys. T. 1.
Hom. 5. 2. quæ
est in laudem
Eustat. Archi-
epis. Antioch

quid secum cogitare vel Dæmon ausus est, Are-
tinum ausum esse proloqui: ita de stulto Homi-
ne dici potest, Quicquid falsitatis Satanam
suggerere non pudet, id stultus Homo susci-
pere non dubitat. Omnes homines sunt na-
turā deceptibiles, & multi decipi amantes.
Eramus quondam & nos amentes, rebelles, er-
rantes, inquit Apostolus, Tit. 3. 3. Dominus ē
Cælo prospectavit super filios hominum, ut vide-
ret an sit ullus qui intelligat, sed omnes corru-
pti facti sunt tam intellectu quām voluntate,
Psal. 14. 2. Prophetæ prophetant falso, & popu-
lus mens ita amat, Jer. 5. 31. Ut Judas & A-
nanias cor fibi à Satana proditione & hypo-
cristi impleri passi sunt: sic multi ab eodem
impostore sibi mentem hæresibus suffarcina-
ri finunt.

3. A Deo volenter permittente: juxta il-
lud Augustini, *Miro & ineffabili modo non fit*
prater ejus voluntatem, quod fit etiam contra
ejus voluntatem. Id est, volens permittit &
non invitus aut coactus quod impidere qui-
dem potest, sed non tenetur. Vult autem
permittere hæreses oriri & invalescere in Ec-
clesia, cùm dogmatum ergo, tum hominum.

Primo, *Dogmatum:* ut videlicet robur eo-
rum agnoscatur, & adversariorum oppositio-
nibus augeatur. Quid enim aliud efficiunt
tam animosæ Hæreticorum oppugnationes,
quām ut de veritate verè dici queat, *Veri-
tas interdum obscuratur, nunquam extinguitur;*
quem-

quemadmodum de Jure vulgo dicitur, *Jus aliquando dormit, nunquam moritur: imò quām ut per eas comprobetur Hebraicum Proverbiū, Veritatem stabiles, mendacium debiles habere pedes?* Nam ut celsæ arbores ventorum flabris agitatæ non modò non evelluntur, verùm etiam altiùs radicantur: ità divinæ veritates à Sophistis impeditæ non solùm non evertuntur, sed etiam invictiùs stabiliuntur, & multò quām antea firmiùs creduntur. Dogmata Fidei non absimilia sunt laminis æneis sepulcrorum lapidibus affixis: quæ si pulverulentis aut coenosis pedibus terantur, abstero pulvere aut cœno nitidiores evadunt & splendidiores.

— tandem bona causa triumphat.

Sic restat Augustino, multi Scripturarum sensus de Christo Deo, de Homine Christo, de Trinitate, de unitate Trinitatis, de Catholica Ecclesia toto Orbe diffusa illustriores facti sunt, ex quo Photinus, Manes, Sabellius; Ariani, Donatistæ, & Luciferiani eos oppugnârunt: adeò certum est, & omnium seculorum experientiâ comprobatum illud ejusdem Patris, *Improbatio Hereticorum facit eminere quid Ecclesia Dei sentiat, & quid habeat sana doctrina.*

Secundò, *Hominum: id est, ad probationem omnium, ad punitionem malorum, ad promotionem bonorum.*

1. Ad probationem omnia, id est, ut

G unus-

Οικονομικός
γένος είναι απ-
πολιτικό, ίνα
μητρία των απ-
πολιτικών βε-
βαιώσεων ή
τη θύμα. I-
dem in Act. Apost. Hom.

33.
Multa ad Fi-
dem Catholi-
cam pertinen-
tia, dum he-
reticorum cal-
lidâ inquietu-
dine agitan-
tur, ut adver-
sus eos defen-
dâ possint, &
considerantur
diligentiùs, &
intelliguntur
clarissim: & ab
adversario
mota queſtio,
discendi ex-
iſtit occasio.
Aug. de Civit.
Dei, l. 16. c. 1.
In Psal. 67.

Confess. lib. 7.
cap. 19.

Vinc. Lirin.
cap. 25.

unusquisque quam tenax, & fidelis, & fixus Catholicæ Fidei sit amator appareat. Nam ut Deut. 13.3. legimus Deum tentare populum suum, quum surgit Pseudopropheta dicens, *Sequamur deos alienos*: ita Deus explorat Ecclesiam suam, quum finit oriri seductores qui suadere conantur doctrinam alienam. Hæresis est illi *ventilabrum*, paleam à tritico separans; *flatus violentus*, putres arborum fructus ab incorruptis discriminans; *rapidus torrens*, aedificata super arenam à fundatis super petram distingueſſ.

2. Thess. 2.
10, 11.

1. Reg. 22.

Epist. 2. ad
Donat. num. 5Bellarm. de
Notis Eccle-
siae, cap. 10.

2. Ad punitionem malorum: *quibus Deus mittit efficaciam seductionis ut credant mendacio, propterea quod amorem veritatis non receperunt*. Sic justissimo judicio ultus est verbi sui contemptum in Ahabo, dum mendaciis Pseudoprophetarum Jezebelis eum falli permisit, quia veritati per Eliam & Michaëam nuntiatae credere noluit. Et ut peritus Medicus prescribit amara pharmaca, ut evacuentur superflui humores: ita Deus permittit hæretica mendacia, ut detegantur supervacui homines, id est, Cypriani verbis, *ancipites temporum palpatores*.

3. Ad promotionem bonorum: de quam mox dicendum.

Hinc quinque Conſectaria colliguntur.

1. Absurdè negari à Papistis Ecclesiæ Reformatas esse veras Ecclesiæ, quia in iis hærefes

reſes & ſectæ quandoque oriuntur: nam hoc malum non eſt illis proprium, ſed omnibus omnium ſeculorum Orthodoxis Eccleſiis commune. Nónne ſunt hæc *Bellarmini verba? Et ante tempora Constantini plurime hæreſes ſunt à Conciliis Epifcoporum penitus ſublate, & poſt tempora Constantini non defuerunt hæreſes nove, qua Eccleſiam longiſſimo tempore vexaverunt. Certè Clementis Alexandrini ævo, id eſt, circiter ducentos poſt natum Christum annos, Judæi & Gentiles hanc cantilenam Christianis occinebant, hanc cramben centies reponebant, *Vos Christiani inter vos ipſos diſſidetis, totque & tam varias ſectas inter vos habetis: qua licet omnes titulum Christianiſmi ſibi vendicent, tamen alia aliam execratur & condemnat. Quare veſtra Religio neque vera eſt, neque à Deo originem ſuam duicit: alioqui profeſtò una, certa, & ſibimet conſentiens eſſet.* Erant enim eo tempore plusquam viginti Hæreſiarchæ, quorum unusquisq; ſuos peculiares diſcipulos coetūſque Eccleſiaſticos habebat. Imò tantum abeſt ut probari poſſit aliquam Eccleſiam eſſe falsam & hæreticam, ex eo quod hæreſes in ea non nunquam excitantur, ut indē potius conſiſmetur eam eſſe veram & Orthodoxam, ſi eis apertè contradicat. Nónne omnes illæ in Apocalypſi Eccleſiæ ſupræ nominatæ non ſolum erant veræ Eccleſiæ, ſed aurea etiam Candelabra, quorum in medio Christus am-

G 2 bulabat?

Bozius de Si-
gnis Eccleſiæ,
1.3.c.5.Vide D. Cra-
kanthor. cont.
Spalat. 33.
n. 4. & ſeqq.* De Concil.
lib. 1.c. 10.

Strom. lib. 7.

Pareus in 1.
Cor. 11.19.Apoc. 1.13,
20. & 2.1.

bulabat? Annon hæc sat clara sunt & suā luce contenta? Inter vos erunt hæreses, Ex vobis exorientur loquentes perversa, In agro Domini seminata zizania.

Bellar. *De Eccles. milit.*
lib.3.c. 14. &
De Concil. l.2.
c.1,3,& 5.
Baronius vo-
cat Ecclesiam
Romanam
*Ecclesiam non
habentem ma-
culam neque
rugam.* T.6.
ann. 484.
num.4. & T.
7.ann.530.
num.5.
a Rom.1.8.
b Rom. 16.17
c *Hibernia
nullum gignit
venenosum a-
nimale, nec a-
liunde illatum
nutrit. Munst
Cosmogr.*
lib.2.c.8.
d *Catholici Or-
thodoxi* T. 1.
initio.
Idem prius
Anglice pra-
stituit Dr. Sur-
livius, *A-
bridgement or
Survey of Popery*, chap.8. Vide etiam Gerhard. Loc.com. T.5. Loc.25. qui est
de Eccles. n.230. ubi probat 35 hæreses in Papismum, velut in fentinam, conflu-
xisse. e *Schola d' errori, e Tempio d' heresis,* Sonetto 108. f Lib. *Revelst.*
Cælestium, circa annum 1370, apud Illyric. *Catal. Teslium Veritatis*, pag.528.

2. Ineptè ab iisdem asseri Ecclesiam suam esse infallibilem, ab omniq; errore pro-
bè tutam & tectam. Nam si quælibet vera Ecclesia hæresi laborare potest; si Ecclesæ Apostolicae, etiam viventibus Apostolis, huic malo fuerunt obnoxiae; si pristina Romanorum Ecclesia, vel eo ipso tempore quo ^a *Fides eorum annunciatatur in toto Mundo*, autho-
res habuit dissidiorum & scandalorum in
^b *doctrina*: quâ fronte hæc Papana gloriari potest se ab eadem communi forte immu-
nem & exemptam esse? An hodierna Roma tam impatiens est omnis hæretici dogmatis,
quàm ^c *Hibernia venenosus animalis?* Con-
trarium evincit Andreas ^d *Rivetus*, per cele-
bris Antipontificius, ^e *πρωταρχος* Papismum convincens quinquaginta renovatarum hæ-
resium. Contrarium agnoscit Franciscus Pe-
trarcha, purus putus Papista, lacrymosè scri-
bens Romam factam esse ^f *Scholam errorum & Templum hæresum.* Quin & ipsa ^g *Brigitta*, Romanensibus Prophetissa & à Romano Pon-
tifice canonizata, palam affirmat se vidisse Beatam Virginem dicentem ad Filium, *Ro-*

mam esse feracem agrum; respondisse vero Christum, Est, sed Zizania.

Sed quid jam sibi arrogare non audeat illa Ecclesia, cum ultimus ejus foetus, Jesu-
ca Societas, hoc infallibilitatis in fide privi-
legium sibi vendicare non verecundetur? Sic
enim exerte scribit Franciscus Bonaldus Je-
suita, *Jungantur in unum dies cum nocte, lux
cum tenebris, calidum cum frigido, sanitas cum
morbo, vita cum morte: & erit tum spes ali-
qua posse in caput Jesuitæ haresim cadere. A-
page Loyoliticum Thrasonismum, tam im-
pudentem & absurdum, ut vel sola ejus re-
citatio sit satis solida refutatio. *Onnis homo
errare potest in fide, etiamsi Papa sit*, ait Castri-
us. *Communis opinio est Papam posse esse haresi-
cum*, inquit Bellarminus; imo de facto fu-
isse, etiam Conciliorum ac Paparum testimo-
niis demonstrat Bannesius: & quilibet Jesu-
ita, Papæ mancipium, erit extra omnem in
fide errandi aleam positus! O frontem non
frontem, sed silicem! *Non est discipulus supra
Magistrum*, nec potior prærogativa servi,
quam Domini. Non credit nec concedit hanc
Loyolitarum inerrabilitatem hodiernus ipso-
rum Dominus, Urbanus octavus. Nam ad-
huc à prælo calet sedis *Apostolica Censura
adversus novam, falsam, impiam, & HÆRE-
TICAM Societatis Jesu doctrinam nuper in
Hispania publicatam.**

3. Non esse nobis animos despontendos
G 3 quum

Apolog.pro
Jesuit.cap.3.

Hæc prodidisse, superasse est. Hieron. Epist. ad Ctesiph.

Tetra. *Ælgy-*
ges iæns. Naz-
Alfonf. de
Castro, adver-
Hærf. l. 1. c. 4
De Pontif. l. 2.
c. 30. initio.
In 1. 2. qu. 1.
art. 10. pag. 18

Matth. 10.24.

Vide Catalogum universalem librorum pro Nundinis Vernalibus, ann. 1636.

Matth. 24.25.

Joan. 16.1,4.

1. Thess. 3.3,4

De Præscript.
cap.4.Epist. 209. ad
Feliciam.Act. 10.18,
29, 30, 31.

quum videmus hærefes oriri in Ecclesia, quæ
si novum quid & insolitum accideret: nam
ut diu ante prædictæ sunt, ita omnibus se-
culis fuerunt. Cùm præmonuisset Christus
surrectuſos Pseudoprophetas, mox addit, Ec-
ce vobis prædixi, proculdubio subinuenſ, Er-
gò cùm surrexerint nè perturbemini. Nam &
alibi prænunciatis afflictionibus, hanc cauſam
indicat ſuæ præmonitionis, Hæc loquutus ſum
vobis ut nè offendamini: Hæc loquutus ſum vo-
bis, ut cùm venerit tempus illud, memineritis
quòd ego hæc dixerim vobis. Et Apostolus ad
Theſſalonicenses, Nemo commoveatur ob affli-
ctiones iſtas: cùm enim apud vos eſſemus, præ-
dicebamus vobis ſore ut affligeremur. Quam-
obrem bene Tertullianus, Memores ſimus tam
Dominicarum prænunciationum quæm Aposto-
licarum literarum, que nobis & futuras hærefes
prænunciārunt & fugiendas præfinierunt: ut ſi-
cuit illas non expavescimus, ita & poſſe id pro-
pter quod fugienda ſunt non miremur. Nec non
optimè Auguſtinus, Unde te admoneo nè gravi-
nè perturberis hiſ ſcandalis: que ideo ventura præ-
dicta ſunt, ut quando venirent reminiſceremur eſe
prædicta, & non eis valde commoveremur.

4. Securitatis ſomnum nobis excutiendum,
ut biſ hortatur Apostolus Ephesinos Presby-
teros Miletii congregatos. Nam cùm iis dixiſ-
ſet, Attendeſt vobis iſſis & toti gregi, mox ra-
tionem reddit hortationis, Ego enim hoc novi,
poſt diſceſſum meum lupos graves non parcentes

gregi

gregi ingressuros esse in vos. Et rursus, cùm addidisset, Et ex vobis ipsis exorituros qui loquantur perversa, ut discipulos post se abstrahant, continenter subjungit, Ideo vigilate. Cùmque præmonuisset Timotheum fore tempus quum sanam doctrinam non tolerabunt, sed auribus prurientes ipsi sibi pro suis cupiditatibus coacerabunt doctores: & a veritate quidem aures avertent, ad fabulas verò convertentur, continuò subnectit veri Pastoris officium, ad curam & excubias sic eum excitans, *Attu vigila in omnibus.* Inimicus seminavit zizania inter triticum quum homines dormirent, id est, inquit Augustinus, quum Ecclesia Præpositi negligentius agerent. Transivit Solomon per agrum & vineam pigri hominis, & ecce omnia impleta erant sentibus & urticis: transeat Sapiens per Ecclesiam otiosi Pastoris, & eam reperiet scatentem hæresibus & opinio- nibus absurdis.

*Neglectis urenda filix innascitur agris,
Infelix lolium & steriles dominantur avenæ.*

5. Maximas Deo gratias agendas esse, quòd ut hæreses in Ecclesiā invehendas prædixit ad nostram cautionem, ita contra invectas remedium præscriperit ad nostram consolationem. Nec remedium ipso malo longè deterius, quale est quod ^a obtrudunt & urgent novi ^{*} *Gnosti- machi & Lucifuga Scripturarum*, excusionem scilicet Sacri Codicis è manibus Laicorum: (quasi Scriptura non sit ^b firmamentum contra errores, aut soli Laici sint hæresibus obnoxii;

cùm

2. Tim. 4.3,
4. 5.

Matth. 13.25.
Lib. q.7. ex
Matth. cap. 11.

Pro. 14.30, 31
Cornel. à Lapide in loc.
Horat. Serm.
lib.1. Sat. 3.
Virg. Georg. 1

^a Alfonsi de Castro advers.
Hæres. l. 1.
cap. 13.
Sixt. Sen. Bibl
1.6. annot. 152
Simanca Ca-
thol. Instit.
Tit. 30. n. 10.
^{*} Damascen.
lib. de Hæres.
^{*} Tertul. de
Resurrec. car-
nis, cap. 47.
^b Aug. Tract.
2. in 1. Joan.
Epist.

^c Hæreſes ab Optimis, potius quam a plebeis hominibus existantur: certè Hæreſiarchæ ferè omnes aut Episcopi, aut Presbyteri fuerunt. Itaq; hæreſes sunt quedam quasi Optimatum factioſes. Bell. de Rom. Pontif. lib. I. cap. 8.

^d Ταῦ ζηλού-
ρον αὐτοῖς εἴ-
ησθι στομά-
των ἀδειῶν,
&c. Verba
Constantini
Magni ad Pa-
tres in Conc.

Niceno. The-
od. Hist. Eccl.
lib. I. cap. 7.
^e Βανδητοῖς οὐ-
τοῖς εἴη τῷ
γεγονότι εἴ-
χοι. Athan. Orat. 1. in Arianos. ^f Act. 15. 2, 6. ^g Apoc. 12. 16. ^h Præstantiss.
Autho. Clavis Apocalypticæ, Comment. in loc. ⁱ Arius in Alexandria una-
scintilla fuit: sed quia non STATIM oppressa est, totum Orbem ejus flamma
depopulata est. Hieron. in Gal. 4. 9. Οὐαὶ τοῖς ἀλλα γολὰς ἀπὸ μητρῶν απο-
θεότητοι τοῖς δικαιούμενοῖς ἀπορραΐσθι, &c. Nazianz. Orat. 23. quæ est in
laudem Heronis. ^j Tit. 3. 10.

cum non solum Theodotus alutarius, Ebion, Cerinthus, Apelles, aliqui que non pauci in nullo gradu functionis Ecclesiasticae constituti, verum etiam multi Clerici fuerint hæresium autores & architecti; ut Apollinaris Lector, Nicolaus Diaconus, Marcion, Arius, Eutyches, & Pelagius, Presbyteri, Macedonius, Nestorius, Paulus Samosatenus, & Photinus, Episcopi) sed remedium verè ^{aλεξιγνωστον}, conventus nimirum Ecclesiasticos, quibus ordine & decorè dogmata controversa ex ^d verbo Dei scripto definiantur, & citati Hæretici ^e Scripturae lapidibus obruantur. Sic orta ^f Antiochiae disceptatione non exigua, congregati sunt Hierosolymæ Apostoli & Presbyteri ut dispercerent de hoc negotio: & ^g aqua tanquam fluamine ex ore Draconis ejecta post Mulierem, succurrit Terra Mulieri, aperuitque os suum & flumen absorbuit, id est, ^h Multitudine Christianorum in Concilis Orthodoxæ Fide prævalentium inundationem Diabolicam, Arianismum dico & sobolem ejus, exhaustum.

Quoties igitur hæreſes oriuntur, saluberrimum hoc remedium: ⁱ mature adhibeat Ecclesiasticus Magistratus, & ^k hæreticum hominem post unam & alteram admonitionem rejicit, factoque flagello è tribus fanticulis (de-

positi-

positionis, abstentionis, & excommunicatio-
nis) in eum animadvertat. Sic ^k Alexander
Episcopus Alexandrinus, privatas admoniti-
ones & obtestationes frustra expertus, Syno-
dum coëgit, & pertinacem Arium ejusq; op-
pinionis fautores depositus. Videat quoque fi-
delis ^l Politicus Magistratus, nè quid Eccle-
sia & Respublica capiant detrimenti. Cùm
enim sit ambarum nutritius, custos utriusq;
Tabulæ, vindex & assertor Religionis; ejus
utique partes sunt multâ pecuniariâ, carce-
re, & exilio seducentes Hæreticos coërcere,
gliscentique eorum pravitati fibulam impo-
nere; sicuti ^m Constantinus Magnus Arium,
ⁿ Constantius Photinum, ^o aliq; pii Imperato-
res alios vitilitigatores cedere nescios laudati-
simo exemplo compescuerunt. Quod ut li-
bentiùs faciat, Ecclesia debet eâdem humili-
oratione eum alloqui, quâ olim Tekohæa
mulier Davidem, & alii Christianos Principes
affati sunt, ^p Salva, ô Rex:

Dii Terra, has pestes vestris expellite terris.

Uperest tercia & postrema Pro-
positio pertractanda, *Hoc maxi-
mum malum veram Ecclesiam ve-
xans, in bonum cedere veris ve-
re illius Ecclesia membris.*

*In bonum, inquam, triplex; Bonum exer-
citii,*

^k Socrat. lib.
^l cap. 3.
Theod. lib. 1.
cap. 2 & 4.
Hilt. Eccles.
^l *Populus de-
bet hæreses
fugere, Poli-
ticus Magis-
tratus vi &
armis fugare.*
Episc. Dave-
nant. Determ.
quæst. 12.
^m Sozom. lib.
ⁿ cap. 20.
^o Niceph. lib.
^o cap. 31.
^o *Etsi hæresis
corrum corda
in insanias per-
verbi sensu se-
bulliunt, Ca-
tholici tamen
Imperatoris
tempore pra-
va que senti-
unt eloqui non
presumunt.*
Greg. lib. 7.
epist. 47.
^p 2. Sam. 14. 4.

* De doctrin.
Christ. lib. 3.
cap. 33.

* De Civit. lib.
18. cap. 51.
Ide reo do-
ctrinam Ca-
tholicam con-
tradicentium
obsidet impu-
gnatio, ut si-
des nostra non
orio torpescat,
sed multis ex-
ercitationibus
elimitur. Aug.
de Tempore,
Serm. 98.

* Cant. 2. 15.
b 2. Cor. 11.

13.

c Ibid. ver. 15.

d Matt. 7. 15.

e Matt. 12. 27.

Non sufficie
hæreticos esse,
nisi & hypo-
critæ sint. ---
-Hi sunt oves
habitu, vul-
pes asu, lupi
cruelitatem
& actu. Bern.
in Cant. Ser.
66. initio.

¹ Tertull cont.
Marc. lib. 2.
cap. 20.

Nazian. orat.

32.

g Plin. lib 9.
cap. 29.

h Athan. orat.
4. cont. Aria-

nos. ¹ Aug. in Psal. 57. ² Idem in Psal. 67.

citii, bonum incrementi, bonum retributio-
nis.

Primò, In bonum exercitii. Nam ut per-
secutio exercet piorum patientiam, sic hære-
fis exercet scientiam. Unde Ticonium Do-
natistam, qui dixerat *Opera nobis à Deo dari
merito fidei, ipsam verò fidem esse à nobis, non
à Deo*, excusans *Augustinus subjicit, *Sed non
erat expertus hanc hæresin, quæ nostro tempore
exorta multum nos exercuit, & multò vigilan-
tiores diligentioresque reddidit.* *Ahhbique vo-
cat hæreticos exercentes inimicos, quia videli-
cet Orthodoxis præbent occasiones exercen-
di dotes suas naturæ & dotes gratiæ: dotes
naturæ, ut judicium, acumen, & memoriam;
dotes gratiæ, ut fidem, charitatem, & zelum.
Quæ omnia necessaria sunt idoneis hæretico-
rum Antagonistis, ob eorum astutiam & hy-
pocrisim in moribus, pertinaciam & subtili-
tatem in dogmatibus. Hinc hæretici vocan-
tur ^avulpes, & ^boperarii dolosi, ^cministri Sata-
nae transformati in ministros iustitiae, ^dlupi in
vestimentis ovium, & ^edealbata sepulcra: con-
feruntur ^fsepiis, quæ nè capiantur à piscato-
ribus & aquas atramento suo turbant; atque
etiam ^hHydra Poëtarum, cujus uno capite
abscisso aliud suppullulans novam aggressori
molestiam creabat: comparantur ⁱfurdis aspi-
dibus, aures suas ad vocem incantatorum,
quantumvis peritorum, obturantibus: affimi-
lantur ^ktauris propter superbiam dura indomi-
taq.

tag cervicis. Γλαῦκοις ἔνσποροι ἔχει, ait ¹ Nazianzenus. Dedeſcus ſuum ingenio obumbrant, & firmos fatigant, inquit ² Tertullianus. ³ Qui-dam ſe HORRIBILEM SOPHISTAM cognominabat Lutesia, non minorem eam appellatio-nem ratus quam AFRICANI vel ASIATICI: ad quem conſugiebant omnes qui rem maximè absurdam habebant defendendam. Tales fuerunt multi hæretici, ſimilēſque Cardinalis Perronii: cuius ingenium & facundiam tantopere mirati fuſt duo Romani Pontifices, Clemens octavus atq; Paulus quintus, ut prior ei quon-dam dixiſſe ⁴ memoretur, *Precor Deum ut inspiret tibi veras opiniones, nam vel falsiſſi-mas efficere potes veriſimiles atque plauſibiles:* posterior familiarem quendam de lite Vene-ta diſſerentem ſic affatus ⁵ feratur, *Oremus Deum ut inspiret Cardinalem Perronium, nam perſuadebit nobis quicquid volerit.*

Multifariam autem exercent boni duplices illas dotes.

1. Ferventi & frequenti oratione: dum ar-dentifimis precibus *Patrem luminam* obte-ſtantur, ut ſeductis ac ſeductoribus illis ape-riat oculos & cor emolliat, ad ſalutarem ve-ritatis agnitionem: dum identidem petunt Eccleſiam liberari ab hæreticis, utpote *im-portunus & malis hominibus*: dum tenebris hæ-reſeos ſpiffſentibus cum Propheta ſubindē clamant, *Vae nobis, quia dies abit, quia incli-nant umbra vespertinae:* & cum Discipulis,

¹ Orat. 91.

² Cont. Mar-cion. lib. 1. cap. 13. & de Præ-ſcript. cap. 15

³ Lodovic. Vi-ves *De Cauſis corrup-ti.* Art. lib. 3.

⁴ Pet. Mat-thæus Hiſt. Gall. Tom. 2. pag. 347.

⁵ Vita Card. Perronii Opulculis e-ius præfixa.

² Thes. 3. 2.

Jerem. 6. 4.

Luc. 24. 29.

*Mane nobiscum, Domine, quoniam advespera-
scit.*

*Vespera jam venit: nobiscum, Christe, maneto;
Extingui lucem nè patiare tuam.*

2. Piâ & prudenti conversatione: dum itâ
se gerunt, ut via veritatis per eos non blasphem-
etur: dum hæreticis sanctitatem vitæ osten-
tantibus ostendunt, in Orthodoxorum ca-
stris esse plurimos qui etiam hac in parte
nequaquam illis cedant, meliorésque ex sua
quâ ex illorum doctrina fructus provenire.
Sic Apostolus non ferebat verum suum ze-
lum à fictio Pseudapostolorum superari:
*Quod facio, inquit, etiam faciam, ut amputem
occasionei iis qui optant occasionem, ut in eo de
quo gloriantur reperiantur quales & nos.* Sic
Apollinaris tempore pii Monachi dabant ope-
ram per inculpatos mores, ut illius dogmata
non prævalerent, neque ad valde multos di-
manarent.

3. Sedulâ & reverenti Scripturarum scruti-
tatione: dum in his Juris Divini Pandectis
quærunt spiritualem panopliam, quâ omnes
hæreses expugnare possint, juxta illud Chri-
sti apud Chrysostomum, *Quum videritis
abominationem desolationis positam in loco san-
cto, fugite in montes: id est, Quum videritis
Antichristi hæreses invalescere in Ecclesia, con-
fugite ad Scripturas: quarum ignorationem ut
errorum & hæresium causam Servator tradu-
cit, dicens Sadducæis, Erratis, nescientes Scri-
pturas.*

2. Cer. 11. 12.

Sozom. lib. 6.
cap. 27.Matth. 24. 15,
16.Homil. 49.
Oper. Imperf.
in Matth.

Matth. 22. 29.

pturas. Et Irenæus de portentosis Valentiniæ-
norum deliriis, *Hæc omnia contulit eis Scripturarum ignorantia.* Ex Scripturarum ignoratione magna illa pullularit hæresium pestis, inquit Chrysostomus. Quod non tam de litera & sôno, quâm de spiritu & sensu intelligendum est. Nam, ut notat Tertullianus, *Ipsi hæretici & de Scripturis agunt, & de Scripturis suadent: aliunde scilicet loqui possent de rebus fidei nisi ex literis fidei.* Et Augustinus, *Omnes hæretici Scripturas Catholicas legunt, nec ob aliud sunt hæretici, nisi quod eas non recte intelligentes, suas falsas opiniones contra earum veritatem pervicaciter afferunt.* Atque iterum, *Non aliunde natæ sunt hæreses quâm dam Scriptura bona intelliguntur non bene; & quod in eis non bene intelligitur, etiam temere & audacter afferitur.*

4. Cautâ & nervosâ difficultum quæstionum enodatione: dum in gratiam infirmorum dogmata magni momenti à Majoribus suis minus cautè discussâ enucleant, & ab hæreticorum cavillis vindicant. Nunquam enim mysteria Religionis accurate tractantur priusquam à Sophistis impugnentur. Sic Hieronymus ait, *Antequam Arius nasceretur, Patres minus cautè loquutos esse, & que non possunt perversorum hominum calumniam declinare.* Nec diffitetur Augustinus, Antecessores suos arduam illam de Prædestinatione doctrinam securius tractasse, quia defuit ante Pelagium

Adversus
Hæreses lib.
3. cap. 12.
Ἄντο τῆς ἡμέρας
Σεργοῦντο αἱρετοὶ
αἱρέσεων ἐ-
βλασphemοὶ λύ-
μιν. Proœm.
Com. in Epist. ad Romanos.
De Præscript.
cap. 15.
De Genesi ad
lit. lib. 7. c. 9.

Tract. 18. in
Evang. Joan.

Apolog. ad-
vers. Ruffi-
num lib. 24

De Prædesti-
nat. SS. cap.
9 & 14.

In Psal. 54.

hostis qui urgeret. Idem alibi, *Non afferebant solutionem quæstionum difficultum cum calumniator nullus instaret. Nunquid enim perfectè de Trinitate tractatum est, antequam oblatrarent Ariani? nunquid perfectè de Pænitentia tractatum est, antequam obfisterent Novatiani? Sic non perfectè de Baptismate tractatum est, antequam contradicerent foris positi Rebaptizatores: ut jam illi qui noverant hac tractare atq. dissolvere, nè perirent infirmi sollicitati quæstionibus impiorum, sermonibus & disputationibus suis obscura Legis in publicum deduxerunt.*

5. Misericordi & fraternâ errantium institutione: dum non contenti seipso sanctissima sua fidei superstruere, aliquos commiserantur, & erudiunt cum lenitate contrario animo affectos, * nè faciant eos ingestâ acris veritate pejores. Sic Sanctus Jacobus erudiens errantes in gravissima illa Quæstione, *An Deus sit author peccati, blandam hanc compellationem adhibet, Nè errate, fratres mei dilecti.*

6. Solidâ & perspicuâ convictione: dum contradicentibus hæreticis os obtundant & effugia obstruunt: juxta illud Canticorum apud Augustinum, *Capite nobis, vulpes, id est, convincite hæreticos: capis enim cum quæna de falsitate convincis. Atque iterum, Quid est aliud vulpes capere, nisi hæreticos divinæ Legis autoritate revincere, & Sanctarum Scripturarum testimonis quasi quisbusdam vinculis alligare atque constringere?* Totus in hoc ipsum incumbit.

Jud. 20, 22.

2. Tim. 2. 25.
*Salvian.lib. 5
De Gubern.
Dei.

Jac. 1. 16.

"Ov. 8. 6. om.
soulcier.
Tit. 1. 12.
Cant. 2. 15.
Aug. in Psal.
80.
Serm. 107. de
Tempore.

incumbebat Calvinus, sic scribens, *Subne-
ctam quedam alia testimonia, quibus ita con-
stringantur tortuosi isti angues, ut ne summam
quidem caudam complicare posthac queant.*

7. Acri & heroicâ increpatione: dum ob-
firmatos agyrtas *præcisè redarguunt, effron-
tisque seductores ac projectæ audaciæ præ-
stigiatores pro meritis tractant, scapham sci-
licet scapham, & ligonem ligonem appellan-
do. Sic enim Athanasius objurgat Arianos,
O amentes & contentiosi! o blasphemiarum in-
ventores & verè Dei oppugnatores! Sic &
Manichæos excipit idem ille heroicus veri-
tatis hyperaspistes, O impiissima sedimenta ma-
lorum! o faces omnium hæresium! Sic Basilius
invehitur in Sophisticam Eunomii, O impuden-
tem & improbam blasphemiam! o abditam
fraudem & multiplicem malitiam! quam exa-
cet ex ipso Diaboli artificio loquitur! Sic de-
nique Augustinus, Patrum alioqui mitissi-
mus, exclamat in propugnacis Donatistarum
argutias & cavillationes, O improbam rabi-
em! O impudentem vocem!*

Secundò, In bonum incrementi, quod ne-
cessariò sequitur bonum exercitii: nam usus
non tantùm conservat, sed etiam auget ac per-
ficit naturam & gratiam, unde perfecti dicun-
tur qui propter usum vel consuetudinem ha-
bent sensus exercitatos ad discretionem boni &
mali. Sed & hic indubie præstatur promis-
sum Salvatoris, *Habemus dabitur & augebitur,*
id est,

Instit. lib. 3.
cap. 4. lect. 29.

Antiphona.
Tit. 1. 13.

Orat. 2. cont.
Arian.

Serm. cont.
omnes hære-
ses.

Lib. 1. ad-
vers. Eunom.

*De Baptismo
cont. Dona-
tist. lib. 2. cap. 7.
In Psal. 101.
Conc. 2.
Ad hoc hære-
ticos Deus ab-
undare permi-
xit, ne semper
latte nutria-
mur, & in
bruta infan-
tia remanea-
mus. Aug. in
Evang. Joan.
Tract. 36.
Heb. 5. 14.
Matt. 25. 29.*

id est, bene utenti donis à Deo concessis, eadem augebuntur, naturæ gratiæque talenta fideliter exercenti plurimùm crescent & multiplicabuntur. Quis nescit antiquos & recentiores veritatis Athletas ex hæresibus sui temporis ingentes in doctrina & pietate progressus fecisse? quis non animadvertisit posteriora eorum scripta multùm præstare prioribus? ut Thebani solito bellicosiores evaserunt crebris Lacedæmoniorum adversus eos expeditionibus bellicis. Absinthium amarum est gustui, sed purgationi oculorum inservit: sic hæresis est molesta, sed ingenii aciem penetrantiorum efficit. Hinc illud Cyrilli Alexandrini pronunciatum, *Mens magis acuitur quum ei se adversarius opponit*. Hinc illud Augustini à Calvinio usurpatum, & Institutib⁹ suis auctioris editionis præfixum, *Ego ex eorum numero me esse profiteor qui profiendo scribunt, & scribendo proficiunt*. Hinc & illa Chamieri, post Disputationes suas de Occumenico Pontifice feliciter scriptas *Panstratiā Catholicā* molientis, in Domino gloriatio, *Deus dedit & animum & vires audiendi majora*.

Tertiò, In bonum retributionis, ejusque quadruplicis; exterioris nimirum & interioris in hoc seculo, essentialis & accidentalis in futuro.

1. *Exterioris & interioris in hoc seculo.* Nam & illustrem famam in Ecclesia, & ingens

Plutar.
Apoph.
Laced.

De Trinit.
lib. 3.

Epist. 7. ad
Marcellin.

De Occum.
Pontif. lib. 1.
cap. 2. ad finem.

gens gaudium obtinent in conscientia. Ex hæresibus manifesti fiunt, id est, levibus & larvatis hominibus ad hæreses deficientibus, gravitas, constantia, & sinceritas eorum innotescunt; atque ut *Majores bonum nomen obtinuerunt per fidem*, sic hi bonam in Ecclesia famam adipiscuntur per ^a constantem fidei professionem: cui si ^b luctam cum hæresibus addiderint, nulla unquam ætas de illorum laudibus conticescat. Ubiunque pietas cum eruditione docebitur; etiam Athanasii, Augustini, aliorumque similium Hæreticomastigum labores narrabuntur in honorificam ipsorum memoriam. Sed & antequam ex hac vita migrant, inenarrabili gaudio exultantes veraciter usurpant illud ^c Apostoli, *Certamen illud præclarum decertavi, cursum peregi, fidem servavi. Quod reliquum est, reposita est mihi iustitia corona.* Et istud ^d Lutheri, *Domine, credidi in Te, pugnavi pro Te, nunc venio ad Te.*

^{2.} *Essentialis & accidentalis in futuro.* Nam ut fidelibus usque ad mortem Christus dat ^e *coronam vite*, id est, ^f *fidei mercedem, animarum salutem, æternamque beatitudinem: ita pugilibus usque ad finem concedit peculiarem aliquem gradum in illa beatitudine.* Ut qui divinæ veritatis aurum sibi traditum, purum & nitidum custodierint, æternam gloriam obtinebunt: ita qui illud ab hæresium scoriis & foribus repurgariint, aureolam gloriae consequentur: illis fulgebunt ut *splendor Firmamen-*

^a Heb. 11.2.
Absque tui
nomini men-
tione nè unam
quidem horam
præterire pa-
timur, qui con-
tra flantes vè-
tos ardore si-
dei perficiuntur.
Hieron. Aug.
Epist. 80.

^b *Macte vir-
tute, in Urbe
celebratis: Ca-
tholici te con-
ditorem anti-
que rufum
Fidei venera-
tu atq. suspi-
ciunt, & quod
signum majo-
ris glorie est,
omnes hæreti-
ci detestantur.*
Idem èdem
Epist. cuius
hic est titu-
lus, *Gratula-
tur Augustini
industrie quod
Pelagianorū
hæresim extin-
xerit.*

^c 2. Tim. 4.

7,8.

^d In vita Luth

^e Apoc. 2.10.

^f 1. Pet. 1.9.

^g Dan. 12.3.

Epift. 103.
cap. 4.

Lib. De Na-
tura & Grat.
cap. 25.
Epift. 132.
Florentinæ.
Rom. 3.8.

Tertull. de
Prescrip.
cap. 47.
Epiphian.
Hæref. 37
& 38.
Aug. de Hæ-
ref. cap. 18.

ti, iſti ut ſtelle in ſempiterna ſecula. Unde Hieronymus Paulino, *Vides quantum inter ſe diſtinent iuſta rufiticas, & docta iuſtitia? Alii Cælo, aliis ſtellis comparantur.*

Hinc quinque profluunt Documenta.

1. **E**TI hæreſes multū profint in Eccleſia, non tamen optandas eſſe, nec excuſan-
dos hæreticos qui illas invehunt, ut nec lau-
dandi ſunt mali mores, etiſi ex iis bonaſ le-
ges. Nam aliud eſt cauſa, aliud occaſio. Hæ-
reſes per ſe malaſ ſunt & cauſaſ multorum
malorum, ſed occaſionaliter tantum & ex ac-
cidenti uileſ ſunt, niſiſum ex ſapienſi &
miſericordi Dei p rovidenſia & ordinaſione:
citra cuiuſi injuriā Augustinus erumpit in
hoc votuſ, *Utinam non eſſet miſeria, nè iſta
eſſet miſericordia neceſſaria.* Atque iterum,
*Non ut quod ſcimus doceamus, aliarum igno-
rantiam optare debemus.* Apoſtolum execratur
eos qui dicunt mala facienda eſſe ut eveni-
ant bona: & vetus Eccleſia tanquam teterri-
mos hæreticos deteſtata eſt Ophitas & Cai-
anos, qui Serpentem & Judam collaudabant
velut ingentis boni authores; eò quod illius
ſeductione primorum parentum oculi aperti
ſint ut bonum & malum diognocerent, iſtius
verò proditione effectum ſit ut Christus pro
nobis pateretur.

2. **P**lurimū admirandam & grato animo
deprædicandam eſſe Dei ſapienſiam &
boni-

bonitatem: qui melius judicavit etiam de maliſ bene facere, quām mala eſſe non ſinere: qui Diaboli venenum vertit in antidotum, qui colligit ē spinis uvas & ē tribulis ſieus: qui ē tenebris lucem, ē mendaciis clariorem elicit veritatis patefactionem: qui ut homines ex iisdem literis transpoſitīs discrepantia componunt vocabula, ſic ex iisdem cauſis ſapienter diſpoſitīs contrarios effectus producit. Sic ex malitia Judæorum occaſionem præbuit gravifimis & verè gemmeis Christi parabolis, ex blaſphemia Cerinthi & Ebionis divinifimo *Joannis Evangelio ex Sophistica Pſeudapostolorum exquisitissimis Apoſtolorum Epiftolis. Sic ex Arii, Eunomiī, Pelagii, & ſimiliūm peſtium hærefiſibus anſam obtulit variis Athanasiī, Basilii, Auguſtini aliorūmque Patrum Tractatibus, qui lucernam olenſ & ſapiunt demorſos ungues. Sic ex importunitate ſequentium hæretiſorum dedit opportunitatem multis eruditis Catholiſis candelam ſuam imponendi candelabro Eccleſiæ, ut ſplenderet omnibus ejus domeſticiſ; quam alioqui ſub modio moideſtia, aut ſubter leſtum inertiæ poſuiffent. *Ita per multiplicem gratiam Salvatoriſ, etiam quod inimicus in perniſiem machinatur, Deus convertit in adjutorium, quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.

3. In ſignem conſolationem percipliendam Ileſe veræ illi Eccleſiæ quæ hoc malo ve-

Aug. de Cor-
rept. & Grat.
cap. 10.
Σοφιαὶ τοῦ
διονυσίου, τοῦ
τοῦ ιωάννης τοῦ
Νομοῦ χριſτοῦ.
Sapien-
tiae eſſe ſolertia
etiam maliſ
commodē uti.
Synel. Epift.

*Joann. Apo-
ſtoliſ noviſſi-
muſ omnium
ſcripſit Eu-
gelium, roga-
tuſ ab Afie
Epifcopū, ad-
verſuſ Cerin-
thuſ alioſque
hæreticos, &
maxime tunc
Ebionitatuſ
dogma con-
ſurgens, qui
aſſeruerat Cōri-
ſum ante Ma-
riam non fuſ-
ſe: unde &
compulſus eſt
divinam ejus
nativitatem
edicere. Hier.
Catal. Script.
Eccleſi.in Joan

* Aug. Epift.
105, extrema
ad Sixtum
Presbyterum.

Plin.lib.16.
cap.20.

Cic. De Orat.
lib.3.num.69

* Irritam fecerunt Legem tuam: PRO-
PTEREA diligenter precepta tua, Psal. 119.
126, 127.
O sententiam auream, &
cunctis piis diligentissimè
imbibendam!
Mus. in loc.
Vide etiam Calvinum &
Rivetum ibid

* De Praescr.
cap.3.

Epist. Famil.
lib.1.Epit.6.

xatur. Nam si per hæresim numerus profidentium veritatem fit minor, fit etiam melior. Ut enim folium *Rhododaphnes* hominibus quidem antidotum, jumentis verò caprisque venenum est: ità malum hæreſeos cedit in bonum sinceris Ecclesiæ filiis, in exitium simulatis. *Ex monte Apennino*, inquit Orator, fluminum sunt facta divertia; ut quedam in superum mare Ionium defluent, Gracum quodam & portuosum, alia autem in inferum hoc Tuscum & Barbarum scopulosum atque infestum laberentur: Sic ex dogmate hæretico quidam evadunt Cœlo viciniores, alii Tartaro proprieſores redduntur. Et ut aspera hyems obest valetudinariis corporibus, prodest autem validis & sanis: ità tempeſtas hæretica multum dimovet instabiles animas, promovet radicatas & fixas; ut quæ per sacram antiperistafin eò * flagrantiores fiant zelotæ veritatis, quò magis vident tempora frigescere. Sic * Tertullianus solabatur Ecclesiæ ſui ſeculi contra defectionem hominum inconstantium majore profectu & confirmatione ſtabiliū & immotorum, *Avolent quantum volent palea levis fidei quocunque afflato tentationum*, eò purior massa frumenti in horrea Domini reponetur.

4. **S**inceros veritatis professores extimulati oportere ad professionem ſuam ad finem uſque retinendam. Nam ut Cicero ſcribit ad Lentulum, *Illuſtrabit tuam Amplitudinem*

dinem hominum injuria: Sic illustrabit fidelium sinceritatem hæretorum impudentia. *Lux in habitationibus Israëlitarum facta est il- lustrior ex tenebris Agypti, & constantia piorum inclarescit ex apostolis Mundi.* Quin ut Salvator noster dixit olim Apostolis, *Vos estis qui permansistis mecum in temptationibus meis: ita dicet olim fidelibus Christianis, Vos estis qui perstistis mecum in dogmatibus meis, ut ut à majori hominum parte derelictis; qui firmiter adhæsistis veritati meæ, licet hæretorum strophis obscuratae; qui intrepidè professi estis Fidem meam, sub impostorum Sophistica quantumlibet detentam.* Venite ergo benedicti, possidete Regnum constantibus paratum: *Quia fuistis columnæ in Terra, faciam vos columnas in Cœlo, & foras non egrediemini amplius.* Πόσος τοῦτο τῶν, τῶν μαρτυρῶν τὰ πάντα; O vocem auribus nostris semper ingerendam! ô stimulum animis nostris nunquam non infigendum!

5. Ruditos ac pios Theologos accendi debere ad veritatis, quotiescumque per hæreses illaqueatur, assertionem: quando enim opportunius Ecclesiam juvabunt? Rectissimè dicunt Arabes, *Pessimus hominum est eruditus qui non prodest eruditione suâ.* Nec syncretismi suspicionem effugit, qui grassante hæresi pretiosum scientiæ talentum in silentii terra defodit. Nam, ut est in Jure Canonico, *Error cui non resistitur approbatur, & veritas quum*

I 3 mini-

Exod. 10. 23.

Luc. 23. 28.
Ἄπο τῷ οὐ-
ται τὰ κατ-
σοχῆς τῷ ἡ-
μελόντων. Εἰ
γός τῷ κα-
ρῷ τῷ ἀγάνων
οὐτος εἰσὶ λαμ-
πρὸς ὃς ὁ μο-
λυνόθεστος
τῷ καρῷ τῷ
εὐθανατού-
σιν τίνες εἰσο-
ται. Chrysost.
in Matth. 10.
32. Hom. 35.
Apoc. 3. 12.
Chrysost. in
Matth. 25. 34.
Hom. 80.

Erpenius
Adag. Arab.
34.

Distinct. 83.
cap. Error.

If truth op-
preſed by an
erroneous
Teacher eric
(like ari-
ſiſt virgin)
for my aid, I
betray it, if I
relieve it not.
B. Hall Con-
temp. lib. 14.
Epit. Dedic.
Αριſτος ονο-
ματος Χειροκρατη-
σιον ιδενδρειον.
Diog. Laert. lib. 5. initio
vitæ Aristot.
Si tanti vi-
trum, quanti
margaritum!
Quia ergo non
libentissime
tantum pro
vero habeat
erogare, quan-
tum alii pro
falso? Tertul.
ad Martyr. c. 4.
Matt. 23. 15.
Gal. 1. 6.
Τῷ πάντει
ἡ βιβλίον
φιλοτιμόνειον
Naz. Orat. 51.
Aug. Conf. 1. 3. c. 6.
Τὰ δὲ βιβλία
αὐτῷ πολλά.
Epiphanius de
Gnosticis,
Hær. 16. n. 8.
Bradw. præf.
in l. de Causa
Dei adu. Pela

minimè defensatur opprimitur; & qui negligit,
cùm posſit, perturbare perversos, jure censetur
eosdem fovere: neque caret scrupulo societatis
occulta, qui manifesto facinori desinit obviare.
Aristoteles quondam per Scholas transiens,
& Xenocratem disputantem audiens, exſtimulatus est, dicens, *Turpe est me filere*, &
Xenocratem loqui: Sic turpe est profundos
Theologos Harpocrates agere & complicatis
manibus sedere, dum superficiarii Theologa-
tri, vel semidocti Laici scribunt, & ſanae do-
ctrinæ patrocinium fuscipiunt: turpe est Do-
ctores Orthodoxos in propugnanda veritate
frigidiores, quam Hæreticos in oppugnanda
reperiri. ^a Scribæ & Pharisaï circumibant
Mare & aridam ut facerent *unum proselytum*:
^b Pseudapostoli nullum non lapidem move-
bant ut fideles transferrent *in aliud Euange-*
lium: ^c Apollinaristæ *copiæ voluminum gloriam*
captabant: ^d Manichæi libros componebant &
multos & ingentes: nec diſſimile tenuit alios
^e Sectarios scribendi cacoethes. Sed nunquid
impunè tulerunt à Christo & Apostolis?
nónne ſemper & ſolidè conſutati fuit à Pa-
tribus & reliquis Ecclefia luminibus fulgidis?
Exempli fit famoſiſſimus ille Pelagius: cuius
multiplicem hærefim Generale Concilium A-
fricanum fortiter expugnavit, & à Juliano re-
novatam Augustinus feliciter extinxit, & ^f à Caſ-
fiano iterum fuscitatam *Proſper proſperè caſti-*
git. Ter ſi resurgat murus hæreſeos autho-
ribus

ribus Satanæ emissariis, ter perit excisus Iehovæ ministris.

Tantorum igitur Herorum victoriis excitati præstantes Theologi vocem & calum aduersus seducentes sui temporis Hæreticos stringant, & versatiles Sophistas, acumine plus quam Chrysippio superbentes, è *κρησούγιρῳ* in *κρησούγιττῳ*, ut ille Pseudoprophetam è *cubiculo in cubiculum*, persequantur. Modò tamen caveant, ut monet Basilius, *ἀμερία τῆς ἀνθρωπίας, immoderatum omnia in contrarium trahendi studium: agriculturarum more, qui incurvum arboris stipitem nimio in contrarium nisi non corrigunt, sed in diversam partem torquent. Hoc magnos viros interdum abripuit, & in oppositi erroris foveam impulit.* Sie Dionysius Corinthius Arium imprudens armavit ^a *vehementi studio resistendi Sabellio: sic Chrysostomus imperu dicendi contra Manichæos, qui Fati necessitatem defendebant, ^b natura nostra vires plus a quo attollit: sic Hieronymus animosè refellens Jovinianum, secundas nuptias virginitati æquantem, ^c parum aquis est vel unis nuptiis: sic ipse Augustinus, originale peccatum aduersus Pelagianos probaturus, ^d adeò urget absolutam Baptismi necessitatem, ut omnes infantes absq; eo morientes Gehennæ cruciatibus adjudicet: unde fit ut audiatur *durus pater infantum*; & Gregor. Ariminensis, ejus hac in re ^e sequax, ^f tormentum infantium. Ut nihil hic attexam de ^g Collyridianis: qui dum impios Antidico-Marianitas seu Hel-*

vidia-

^{1.} Reg. 22.23

Epist. 41.

^{2.} Πλάνη ταύτης

ράθιστος ὅτι

δὲ αἴρεται, ὡς

διὰ τῆς ἡ-

αρίας αγαλαγ.

Plut. de discer-

nendo adulato-

re ab amico.

^{3.} Οὐ τομπία

γνώμην, ἀδιά-

τροφός ταῦτα

λαβεῖται τοιχο-

μονος τοῦ Σα-

βαύλη. Basili.

Epist. 41.

^{4.} Sixt. Sen.

Præf. lib. 5.

^{5.} Espenc. de

Contd. 1. c. 11.

^{6.} Serm. 14. De

Verb. Apoll.

T. 10. De pet.

Orig. contra

Pelag. & Ce-

lest. c. 18. T. 7.

Epist. 106. T. 2

^{7.} In 2. Serm.

dist. 33. qu. 3.

^{8.} Hilt. Conc.

Trident. l. 2.

^{9.} Epiph. Hist.

78 & 79.

^{10.} Aug. Hæret.

56 & 84.

*-αλλ' εἰπόμενος
 Λαζάρος
 6. in vit. Diog
 Hor. De Arte
 Poetica.
 *Ἐπειδὴ τὸ πολὺν εἰς αὐτοὺς
 τέλευτον εὐπλάσασθαι Πλούτ.
 De Educ. Pus.
 *Ut Bell. de
 Vinc. Lirin.
 De Scrip. Ecc.
 ann. 440.

*Ut Aug. Do-
 natist. Epist.
 162. extrema.
 Apoc. 2.2, 20.
 & 22.12, 20.
 Jamdiu in iſſi-
 usmodi Póle-
 micos negotiis
 exercui cala-
 mun: nos
 quodd nescivo-
 rim à detrac-
 tione nemini
 esse immunem,
 nisi qui nibil
 scriberet; sed
 quodd abunde
 noverim cùm
 pro salute pa-
 triæ, tum verò
 maximè pro
 patria salutis,
 atq. adè pro
 Fidei sinceri-
 tate nullum
 non laborem
 esse subeundū
 Episc. Morton
 L. contr. Missa,
 Epist. Dedic.

vidianos, Beatam Virginem de honestate ausos, acriter oppugnabant, eò dementiae progressi sunt, ut eidem illibatae Virgini sacrificarent, & nullum opus, nisi quod in ejus nomine inchoatur & finitur, sanctum arbitrarentur. Nempe ut olim Diogenes calcabat quidē Platoqis fastum, *sed aliofaſtu: sic incauti homines errorem errore confutare solent.

In vitium ducit culpæ fuga, si caret arte.
 Artis enim est & accurationis in omnibus medium tenere. Cujus cautionis memores instructissimi Theologi divinam veritatem tam ore quam calamo, cùm in theſi tum in antithesi nervosè pro-
 pugnant, viros agant, & in lucem emittant li-
 bros Herculeos, *non magnos mole, sed virtute
 maximos: certi labores suos futuros Hæreticis
 *correctionem, si velint; taſtem verò, et si nolint:
 certi veritatis Authorem coeleſtēm q; Apo-
 fore certaminum ac laborum suorum. Nam Coelum & Terra præteribunt, sed haec
 Christi verba, singulis Orthodoxiæ Athletis &
 Atlantibus applicanda, nequaquam præteribunt,
 Novi opera tua, & laborem, & tolerans tuam,
 & quod non posis ferre malos; & exploraris eos qui
 se dicunt Apostolos esse, & non sunt; & comperisti
 eos esse mendaces; & onere pressus fuisse, & suffi-
 cies; & propter nomen meum laborasti, & non es de-
 fatigatus. — Ecce, venio citio: & merces mea me-
 cum est, ut reddam unicuique prout opus ipsius erit.

—Etiā veni D O M I N E J E S U .
 FINIS.

HÆRESEOLOGIA
TRIPARTITA:
VEL,
DE PERNICIE, NE-
CESSITATE, ET UTI-
LITATE HÆRESIUM
IN ECCLESIA

Concio ad Clerum habita *Cantabrigiæ*
21 Junii 1633 pro Gradu Baccalau-
reatus in Theologia

A CALEBO DALECHAMPIO *Sedanensi,*
Ferribiensis Ecclesiæ Rectore in
Comitatu *Lincolniensi.*

Hæresis eveniet. Quid & hinc? dolor atque voluptas:
Mille mali species, mille salutis erunt. Ovid.

CANTABRIGIÆ,
Ex Academiæ celeberrimæ typographeo.
Anno MDCXXXVI.

5

REVERENDISSIMO
IN CHRISTO PATRI,
HONORATISSIMO'QUE
DOMINO,
JOAN. WILLIAMS,
Dom. Episcopo *Lincolniensi*, &c.

Patrono & Meccenati suo
colendissimo *C. D. S. P.*

Amplissime Praesul,

*S*icut flumina in Mare
unde orta sunt revertun-
tur, ita scripta redire par-
est, per Dedicationem,
ad eos à quibus vitam & robur
acceperunt; non alii quàm Do-
minationi Tuæ hæc scriptiuncula
A 2 inscri-

Ecclesi. 1.7.

Epistola Dedicatoria.

inscribi debet, à qua spiritum & colorem dicit. Ejus quippe beneficiis ac promissis animatus hanc pro Gradu apparavi, & publicè recitatam instructissimâ Bibliothecâ domesticâ adjutus auxi ac limavi. Alteram Nuncupationis causam suppeditat Argumenti natura & indoles, quæ Te Patronum & Protectorem vehementer ambit. Nam ut Tractatus de Venenis offerri postulant Medicis, quibus incumbit ea profligare: sic Exercitationes de Hæresibus consecrari gestiunt Episcopis, quorum est eas extinguere. Tu hoc egregiè præstas, Præsul Præsulum decus, & hanc Spartam quam natus es insigniter ornas; tum Concionatore

omr

Epistola Dedicatoria.

omnes adhortando ut sanam &
utilem doctrinam auditoribus suis
impertiant, tum ~~irreprobis~~ ausos
ad palinodiam adigendo. Cui
spirituali beneficentiae corpora-
lem sic adjungis, ut *Presbytero-
rum director*, *Clericorum instructor*,
Scholarium sustentator, non minus
quam Antecessorum Tuorum
clarissimus, audire merearis, &
propter utramque dignus sis iis-
dem votis & acclamationibus ex-
cipi, quibus olim honoratus est
celeberrimus *Antistes Hippo-
nensis*, *Gratias Deo, laudes Chri-
sto, vitam Augustino: ad quas ani-
mitus semper dicet AMEN*

Robert. Gro-
sted Episcop.
Lincoln. apud
Matth. Paris,
Hist. Angl. in
Henrico 3.
anno 1253.

Aug. Epist.
110.

*Amplissima Dominationi Tue
ut devinctissimus, ita devotissimus*

C. DALECHAMPIUS.

Materia & Methodus sequentis Concionis.

TExtus est 1. Cor. 11. 19.

Continenſis malorum Eccleſie Corinthiaca eventuorū prediſtioneſ pag. 2

Cujus due partes, Contriſtatio & Conſolatio.

Contriſtationis quatuor ſunt membra ſive grauus.

1. *Malorum prediſtorum Qualitas, Hæreſes: Ubi de etymoſia, deſiſtione, & diſiōne hæreſeos agi- tur, diſcriſiōne inter hæreſin am- pleſia & hæreſicum eſte oſtenditur.*

2. *Malorum Quantitas, Etiam, eti- am hæreſes.*

3. *Malorum Necessitas, Oportet eſte, ibid.*

4. *Malorum Propinquitas, Inter- vos.*

Conſolationis quatuor iſidem partes.

1. *Nota finis, Ut, Iva.*

2. *Utiitas finis, Maniſtatio, Ut maniſti flant.*

3. *Perſone ad quas utilitas illius fi- niſ pertinet, Probati.*

4. *Locus & ſedes illarum perſonarum, Inter vos.*

Que otto partes ad tres Propoſitiones revocantur.

PROPOSIТИО I.

Hæreſin eſte maximum malum.

Eſte malum probatur ab utroque pa- rente,

*¶ Patre, Diabolo. 12
Matre, Carne. 12*

eſte maximum malum variſ demon- ſtratur:

1. *A pernicie malorum que tranſcen- dit, Schismatis & Infidelitatis. 12*

2. *A preſtantia horum que corrum- pit, Menti humanae & Veritatis diuinae.* 13

3. *A comparationibus & ſimilitudi- nibus, quibus Sacra & Eccleſiaſiaca Antiquitas cum exofam reddit.* 14

4. *A ſudoribus & ſumptibus, quibus primitiva Eccleſia non peperit ad ejus incendium reſtinguendum.* 15

5. *Ab ira & impatiencia, quam ac- culatio hæreſeos veteribus Chriſti- anis expreſſi.* 15

Hinc quinq; Corollaria deducuntur.

1. *Hæreſeos crimen nemini temere im- pingendum.* 16

2. *Hæreſicos ſevere caſligandos poſt ig- gitimam convictionem.* 21

3. *Hæreſicam eſte eorum ſententia, qui hæreſeos malum ita extenuant, ut pa- riū ad ſalutem reſerve dicant quid quā credat, modū juſtē vivat.* 23

4. *Secundū carenduo eſte ab eis que in hæreſin inducunt: quālia ſunt*

1. *Vite impuritatis.* 24

2. *Superbia & arrogantia.* 25

3. *Ambitio fame & dignitatis.* 26

4. *Avaritia & lucri auctupium.* 26

5. *Nimius amor & admiratio per- ſonarum.* 26

6. *Odium & inuidia.* 27

7. *Inertia & animi ſegnities.* 27

8. *Curioſitas & ingenii pruritus.* 28

¶ F. Fam.

Materia & Methodus, &c.

9. Familiaritas hereticorum.	28	am esse infallibilem.	44
10. Pertinacia in errore, quæ hereticum facit, præcipue cavanaugh.	29	3. Non esse nobis animos despondendos, quum videmus hereses oriui in Ecclesia, quasi novum quid & insolitum accideret.	48
5. Diligerent utendum idoneis antidotis: qualia sunt		4. Securitatis somnum nobis excutendum.	46
1. Cognitio Christi & firma in eum fides.	30	5. Maximas Deo gratias agendas, quod remedium prescriperit ad heresum extirpationem: Ubi de panis hereticorum ab Ecclesiastico & Civilis Magistratu infigendu.	47
2. Timor Dei & observatio mandatorum ejus.	31		
3. Humilitas & demissio animi.	31		
4. Grata estimatio illuminationis jam concessa.	32		
5. Fervens & frequens oratio.	32		
6. Sedula veritatis inquisitio: Ubi de veris & falsis dogmatum criteriis.	33		

PROPOSITIO II.

Huic maximo malo veram Ecclesiam esse obnoxiam.

Cujus ratione demonstratur

1. Predicationibus Christi & Apostolorum.	36
2. Exemplis Synagoga Judaica & Ecclesiarum Christianarum.	37
Imd & Occumentica ac universalis Ecclesia.	38

Td dñm verò sumitur

A Diabolo malitiose suggerente,	38
Ab Homine stulte suscipiente,	39

A Deo volenter permisente;	40
----------------------------	----

Tum dogmatum ergo, ut illustriora reddantur & firmius credantur: 40

Tum hominum, id est,

Ad probationem omnium,

Ad punitionem malorum,

Ad promotionem bonorum.

Hinc quinq Confessaria colliguntur.

1. Absurde negari à Papistis Ecclesias	
--	--

Reformatas esse veras Ecclesias, quia

in iis hereses nonnunquam oriuntur.

42

Inepti ab iisdem asseri Ecclesiam su-

am esse infallibilem.	44
3. Non esse nobis animos despondendos, quum videmus hereses oriui in Ecclesia, quasi novum quid & insolitum accideret.	48
4. Securitatis somnum nobis excutendum.	46
5. Maximas Deo gratias agendas, quod remedium prescriperit ad heresum extirpationem: Ubi de panis hereticorum ab Ecclesiastico & Civilis Magistratu infigendu.	47

PROPOSITIO III.

Hoc maximum malum veram Ecclesiam vexans, in bonum cedere veris verò illius Ecclesiaz membris.

Primo, In bonum exercitii. Nam ex occasione heresum boni multisvariā excent dotes suas nature & gracie

1. Ferventi & frequenti oratione.	51
2. Pid & prudenti conversatione.	52
3. Sedula & reverenti Scripturarum scrutatione.	52
4. Caute & nervosā difficultum questionum endotatione.	53
5. Misericordi & fraternā errantium institutione.	54
6. Solidi & perspicuā contradicentium convictione.	54
7. Acri & heroicā impudentium agyrtarum increpatione.	55
Secundò, In bonum incrementi: nam utriusque generis dotes illius augentur	
8. Tertiò, In bonum retributionis, ejusque quadruplicis:	56
1. Exterioris & interioris in hoc seculo, nempe	
Bona fame in Ecclesia,	56
Ingentis gaudii in conscientia.	
2. Essen-	

Materia & Methodus, &c.

2. *Essentialis & accidentalis in futu-
ro, nimirum*
Æterna beatitudinis, 57
*Peculiaris aliquis gradus in
illa beatitudine. ibid.*

Hinc quinque profluunt Documenta.

1. *Etsi heres multum proficit in Eccl-
esi, non tamen optandas esse, nec ex-
cusandos hereticos qui illas inveniunt
58*

2. *Plurimum admirandam & grato an-
imo depraedicandam esse Dei sapientiam
& bonitatem, qui melius iudicavit de
59*

malis bene facere, quād mala nulla
permittere. ibid.

3. *Insignem consolationem percipiendam
esse vera illi Ecclesiæ que hoc
malo vexatur. 60*

4. *Sinceros veritatis professores exhibi-
mulari oportere ad professionem suam
ad finem usque retinendam. 60*

5. *Eruditos ac pios Theologos accendi
debere ad veritatis, quotiescumq; per
hereses illaqueatur, assertionem: mo-
dò sic Charybdim vident, ut non inci-
dant in Scyllam. 61*

Hæreseologia Tripartita.

I. COR. II. 19.

Δεῖ γάρ καὶ αἱρέσεις οὐδὲν εἶ, ἵνα διὰ δόκημοι φανεροὶ γίγνονται οὐδὲν.

Oportet enim etiam hæreses inter vos esse, ut qui probatis sunt manifesti fiant inter vos.

Intra omnia media quibus liberales & ingenui homines ad virtutem promoveri solent, duo præ cæteris efficacia & maximè compendiosa semper visa sunt prudentibus, *calcar* videlicet *laudis* & *franum* *reprehensionis*: quorum prius à bono ad melius provocat, posterius à malo ad bonum revocat. His ad discipulos suos in morali Philosophia rectius instituendos frequenter usus est Ethniconum sapientissimus Socrates: Hæc ad Corinthios in Christiana Religione melius aedificandos hoc capite adhibuit Christianorum omnium

B

omnium

Oſtendit enim
gravioris ma-
li proſpectu de-
levioribus ſe
facile credi-
dife. Tertul.
de Praefcript.
cap. 5.
Et argumen-
tum ſecundum
Dialecticos à
minorī. Eſti-
us in loc.

omnium longè prudentiſſimus Paulus Apo-
ſtoliſ. Siquidem priore parte laudat eos quod
omnia ſua meminerint, posteriore vituperat
quod ſchismata inter ſe oriri ſiverint. Ac hu-
juſ quidem vitii reos arguit dupliſiter: primò
ex testimonio fide dignorum qui hoc ei retu-
lerint, *Audio ſchismata inter vos eſſe;* deinde ex
probabili, Neque verò incredibile eſſe in-
ter vos ſchismata, cùm etiam hæreſes eſſe
oporteat: nam ex certo ac majori malo pro-
babiliter colligi potest minus. Porro hæreſes
 futuras inter vos, certum eſt ex fine ac
ſcopo Dei eas permittentis, nempe *ut qui pro-
batи ſunt maniſtatiſti fiant inter vos.*

Textus igitur ſummatim continent malorum
Ecclesiæ Corinthiacæ eventurorum prædicti-
onem: cuius duæ ſunt partes, *Contristatio &*
Consolatio. Contristatio habetur prioribus ver-
biſ, *Oportet etiam hæreſes inter vos eſſe.* Con-
ſolatio posterioribus, *ut qui probati ſunt mani-
fести fiant inter vos.*

Contristationis quatuor ſunt membra five
gradus: Malorum qualitas, *hæreſes;* quantitas,
etiam, etiam hæreſes; neceſſitas, *oportet eſſe;* pro-
pinquitas, *inter vos.*

Primò, Malorum qualitas, *hæreſes:* hæreſes
spiritualia mala corporalibus pejora: *hæreſes*
pluraliter & indefinite, pro quasvis *hæreſes*,
multas vel magnas hæreſes. Hæreſis autem non
ab *hærendo*, nec ab *aiſiō, capio, occupo, expugno,*
vel evinco, ut quidam autumant, derivatur, ſed

anno 200 dicitur, quod est eligere. Unde Tertullianus, *Hæreses dicta Gracā voce ex interpretatione electionis, quā quis sive ad instituendas sive suscipiendas eas utitur. Ideo & sibi damnatum Apostolus dixit hæreticum, quia id in quo damnatur sibi elegit.* Initio vocabulum fuit medium & indifferens: nihil enim aliud significabat quam certum quoddam vitæ institutum & electam disciplinæ rationem, quam Latini sectam vocarunt, ut *hæresis Sadducaeorum*, Act. 5. 17. *hæresis Pharisaorum*, Act. 15. 5. Unde Paulus, Act. 26. 5. vitæ suæ à juventute actæ rationem coram Agrippa reddens dicit, *Κατὰ τὴν ἀκριβεστίαν ἀρχετὸν τῆς ἡμετέρας ἐργασίας ἡ Κύριος Φαρισαῖος, Se- cundum exquisitissimam illam sectam nostræ Religionis vixi Pharisaus.*

De Prescrip.
adversus He-
ret. cap. 6.

Neque vero Judæi duntaxat de Christiana Religione verba facientes eam appellant *sectam*, sed etiam vetustissimi Ecclesiæ Doctores, ^a Tertullianus, ^b Cyprianus, & ^c Eusebius, eadem nomenclaturam eam quandoque designant, quamvis impropiè. Nam, ut inquit ipse ^d Tertullianus, *Nobis nihil ex nostro arbitrio inducere licet, sed nec eligere quod aliquis de arbitrio suo induxerit. Apostolos Domini habemus authores; qui nec ipsi quicquam ex suo arbitrio quod inducerent elegerunt, sed acceptam à Christo disciplinam fideliter Nationibus assignaverunt.*

In malam autem partem sumit, & ad Fidei dogmata hoc vocabulum restringit Apostolus,

Act. 14. 14.
& 28. 22.
^a *De Pallio*,
cap. 6. *Apo-
log.* cap. 1, 3,
46. *Ad Scat-
pul.* cap. I.
De Spectac.
cap. 2.
^b *Epist. 23.*
n. 3. & *Epist.*
34. n. 4.
^c *Hist. lib. 10.*
cap. 5.
^d *De Prescrip.*
cap. 6.

lus, cùm hoc Textu nostro, tum ad Galatas 5. 20. quâ etiam significatione Ecclesiasticis Scriptoribus est usitatissimum.

Definitur autem brevissimè Hæresis, **dogma falsum Fidei orthodoxæ contrarium**, vel **error in dogmatibus Fidei**. Ubi quatuor notanda sunt.

1. Hæresim esse contagionem dogmaticam, non practicam: nam, exempli gratiâ, fornicatio & furtum quamvis sint gravissima peccata & in Scripturis disertè vetita, tamen non sunt hæreses; sed illæ opiniones quod fornicatio vel furtum licita sint, hæreses sunt.

2. Per **dogma** intelligi omnem enunciacionem falsam, sive illam quis dogmatizet, sive secum tacitus affirmet: nam utrumque hæresis esse potest; si non in foro soli, saltem in foro poli. Nam ut hæresim oris & calami judicant Ecclesiæ subsellia, sic hæresis cordis & animi non fugit Dei *κατανοειν* *ουπα*.

3. Hæresim versari in dogmatibus Fidei & Religionis Christianæ, non in humanarum disciplinarum theorematibus: nam falsitas in istis **error esse** potest, **hæresis** dici non debet. Si quis enim motum dari cum Zenone negaret, aut nivem nigram esse cum Anaxagora affirmaret, aut aliud hujusmodi portentum doceret (ut *nihil tam absurdè dici potest quod non dicatur ab aliquo Philosophorum*) non tamen propterea hæreses insimulandus esset, quamvis iure merito exhibandus & in Anticyram relegandus.

4. Hæresis

*Occam. Dialog. lib. 2. part. 1. cap. 6.
Hæresis est opinio contra Fidem Christianam. Chamiere. T. 1. l. 9. c. 13. n. 18.*

Card. Turrcem. Sum. Eccles. lib. 4. part. 2. cap. 1.

Cic. lib. 2. de Divinat.

4. Hæreſim esse errorem in dogmatibus Fidei, non in levioribus rebus Religionis, aut in parvi momenti opinionibus Theologicis quantumvis receptis.

Non omnis er-
ror hæreſis est,
quamvis om-
nis hæreſis
que in vitio
ponitur, nisi
errore aliquo
hæreſis esse
non possit.

Aug. præfat.
in I. de Hæreſi
Hæreſis non
est nisi error
in Fide. Spa-
lat. de Rep.
Eccles. lib. 6.
cap. 7. n. 74.

Aliud estquid
potissimum
Scriptor sen-
serit non di-
gnoscere, ali-
ud autem à
regula pietatis
errare.

Aug. de Gen.
ad lit. lib. 1.
cap. 21.

Quæcumq; ali-
ter Scriptu-
ram intelligit
quæcum sensas
spiritus sancti
agitat quo
conſcripta
est; licet de
Ecclæſia non
recepſerit, ta-
men hæreſi-
cus appellari
potest. Hier.
in Gal. 5. 20.

Fidei autem nomine comprehendimus tum basis & fundamentum Fidei, tum principia Fidei. Basis & fundamentum Fidei duplex est, cognitionis unum, substantiationis alterum. Prius illud h̄c non intelligitur, nempe doctrina Prophetica & Apostolica libris utriusque Testamenti perſcripta, de quo Apostolus Ephes. 2. 20. Superſtructi estis super fundamentum Apostolorum ac Prophetarum (neque enim quælibet falla cuiusvis loci Scripturæ interpretatio hæreſis est, ut vult Hieronymus) sed istud posterius, de quo idem 1. Cor. 3. 11. Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Jesus Christus: in quo confideranda v̄niunt persona, naturæ, status, officia, & beneficia. Principia Fidei sunt quatuor; Symbolum Apostolorum, Decalogus, Oratio Dominica, & doctrina de Sacramentis, quoad substantiam eorum & eſſentiam.

Sicut autem duplia sunt Fidei dogmata; alia nimirum prima, alia à primis orta: ita duplices sunt hæreſes; aliae versantur in fundamento, aliae circa fundamentum: illæ fundamentum Fidei directe & manifeste convellunt; istæ illud obliquè ac velut per cuniculos

Sunt gradus pravarum opinionum: quarum aliae fundamentum salutis ercent, aliae concutunt, aliae vix tangunt. Martinus Lexic. Philolog. verbo Hæreſis.

subruunt, ea nempe docentes quibus positis aliquod Fidei caput per necessariam consequentiam labefactatur. Prioris generis hæreses deteriores sunt quam posterioris. Sic atrocior est hæresis Marcionitarum & Manichæorum, qui humanam Christi naturam in spectrum transformant, quam Transsubstantiatorum, quorum dogmate positio ruunt. ^a Articuli de Incarnatione, Ascensione, & Sessione Christi ad dextram Patris.

Porrò accuratè distinguendum est inter *hæreticum esse*, & *hæresin amplecti*: non enim omnis cuius sententia est hæretica ^b pro hæretico habendus est. Nam ut ^c Orator quidam apud Philosophum dicit, *Milesios non esse insipientes, quamvis ea fassiant qua insipientes*: ita de multis dici potest, eos non esse hæreticos, ^d quamvis ea sentiant quæ hæretici. Siquidem ad constitutionem hæreos duo tantum requiruntur: unum, ut sit error; alterum, ut sit contra aliquod Fidei dogma, sive superius sive inferius; sive in aliquem Articulum Fidei, sive in aliquod porisima necessariò indè deductum. At ut aliquis sit hæreticus, duo præterea requiruntur: Primum, ut ^e Fidem Christianam semel in Baptismo suscepit: nam qui nunquam Christo nomen dedit, is aut Iudeus, aut Mahumetanus, aut Ethnicus censi debet, non au-

^a Episc. Morton. *cont. Miser.* l. 8. c. 2. seqq. ult.

Episc. Hall. *Rome Irreconcil. lect.* 17. & 18. Episc. White *contra Fisher. Jesuit. qu. 19. & contr. T. V. defens. fratris* falsit. 21.

D. Crankthorp *Defens. Eccles. Angl. contra Archib. episc. Spalat.* cap. 4. 8. n. 23. & seqq.

^b *Hæreticus est materialiter, sed non formaliter.* Amel de *Conscientia*, l. 4. c. 4. num. 5.

Vid. Whitak. de *Auctor. sacrae Script.* *contr. Stapl.* l. 1. c. 2. f. 5. ^c Demodocus apud Aristot. *Ethic.* lib. 7. cap. 8. ^d *Sententia Durandi est hæretica, licet ipse non sit dicendus hæreticus, cum paratus fuerit Ecclesie judicio aequiescere.* Bellar. *de Euchar.* l. 3. c. 13. ^e *Omnis hæreticus nascitur in Ecclesia.* Hieron. *in Jerem.* 22.

tem *hæreticus* appellari potest. Unde Augustinus eos qui Christianæ Fidei contradicunt distinguit in duas classes, dicens, ^a *Aut omnino à Christi nomine alieni sunt, aut hæretici.* Et in Liturgia, die Passionis Dominicæ, orare consuevimus pro Hæreticis tanquam diversis à Judæis, Turcis, & Infidelibus. Alterum, ut falsam & hæreticam suam sententiam mordicus tueatur & obstinatè defendat: pertinaciè enim sublatâ, quantumlibet quis errer, non est dicendus *hæreticus*, juxta illud Augustini, ^b *Qui sententiam suam quamvis falsam atq; perversam nullâ pertinaci animositate defendunt, sed veritatem cautâ solicitudine querunt, corrigi parati cùm invenerint, nequaquam sunt inter hæreticos deputandi.* Et rurius, ^c *Constituamus aliquem id sentire de Christo quod Photinus opinatus est, existimantem ipsam esse Catholicam Fidem: istum nondum hæreticum dico, nisi manifestatâ sibi doctrinâ Catholicæ Fidei resistere maluerit.* Exemplo fit ^d Hilarius Piætaviensis Episcopus, qui licet apertissimam hæresim de Christi indolentia, quatuor minimum locis, sine ulla retractatione docuerit, semper tamen ivit inter Sanctos Patres & Orthodoxos Ecclesie Doctores, quia nunquam admonitus aut convictus à quoquam legitur. At Petrus Joannis Minorita *hæreticus* audit ob pertinaciam in errore longè leviori. Cùm enim Passionem & Mortem Christi pro concione enarraret, finxit stulto zelo Christum adhuc viventem lan-

^a Enchir. c. 4.
^b Epist. 162.
initio.

^c *De Baptismo contra Donatistas*, l. 4. c. 16
^d *Virtus corporis sine sensu pane vim panis in se deservientis exceptit.* --- *Homo ille de Deo est, habens quidem corpus ad patiendum, sed non naturam ad dolendum* --- *Illi usq; affirunt quidem ei impetum passionis, non tamen dolorē passionis inferunt.* Hilar, lib. 10. de Trinitate.

Passio voluntariè suscepta est, officio quidem ipsa satisfactura pænali, non tamen pane sensu lesura pati- entem. Idem in Psal. 53.

Putatur dole- re, quia pati- tur; caret ve- rò doloribus ipse, quia De- us est. Idem in Psal. 138.

ceā

Guido Carmelita lib. de Hæres.

Generale Conc. Viennensis in Gallia celebratum est anno 1311.

* Arist. Ethic. l. 1. c. 3. al. 5.

Aug. de Civit. Dei, lib. 18. cap. 51.

Optimè redidit Gallica Versio. Il faut qu'il y ait MESMES des heresies; id est, Angliæ, There must be EVE N heresies.

* De Prescrip. cap. 5.

Calvin. Beza, Gualther. Pareus, Piscator, Slater. Estius.

Περὶ τοῦ θεοῦ, ἐν συμβολῇ τελέσθησαν, & παραγενόται. Chrysostom. Chrysost. in Text. sive Serm. 21. T. 5.

1. Tim. 3. 2.

ceā vulneratum, ut ex majori dolore vulnerum Christi populum ad lacrymas majores concitaret. Quam sententiam cū postea pertinaciter defenderet, in Concilio Viennensi damnatus est. Pertinacem verò dicimus eum, qui licet ab Ecclesia moneatur & ex Verbo Dei scripto convincatur, tamen vult ^{* διαν} διαπονάσθεν, & videri vera dicere, ut olim faciebant Sophistæ. Illi ergò soli qui in Ecclesia Christi morbidum aliquid pravumque sapient, si correpti ut sanum rectumque sapient, resistunt contumaciter, suaque pestifera & mortifera dogmata emendare nolunt, sed defensare persistunt, hæretici sunt.

Secundò, Malorum quantitas, *Etiam, etiam hæreses.* Nam hic, ut & Gal. 5. 12. particula est nota majoris addita per auxesin, & comparatè gravitatem hæreos præ schismate importat: quasi diceret Apostolus, *Non solum schismata, sed (quod plus est) etiam hæreses, Schismatibus enim hæreses subiungens & malis adjungens, malum utique profitetur & quidem majus*, inquit ^a Tertullianus, cui consentiunt plerique Interpretes ^b neoterici.

Tertiò, Malorum necessitas, *Oportet esse.* Μὴ νομίσῃς ὅτι καλεύων ἐν νομοδεῖψι ταῦτα φαινεῖν, inquit Chrysostomus. *Quum audis, Oportet hæreses esse, noli existimare haec illum imperando aut legem ferendo pronunciare: absit, verum ea que futura erant prænunciando.* Nam istud oportet non est juris & officii, ut, *Oportet Episcopum esse*

esse irreprehensiblcm; sed facti & necessitatis, ut, Oportet Filium hominis reprobari à Senioribus. Ubi nō oportet idem valet ac neceſſe eſt, ut, *Neceſſe eſt accidere ſcandala, Fieri non po- tefit quin eveniant offendicula.* Neque verò hæc neceſſitas fatalis eſt, vel abſoluta, ſed conditionalis & hypothetica; quia cauſæ hæ- refiū ſemper erunt, nec unquam mutabun- tur in hoc Mundo: poſitī enim cauſis effici- entibus in aetu, neceſſe eſt poni effectum. Per- inde igitur eſt ac ſi dixiſſet Apoſtolus, Poſi- tā Satanae malitiā doctrinæ puritatē ſem- per invidentiſ, eāmque totis viribus corrumpere conantis: poſitā * imbecillitate, pravita- te, inconstantia, ſuperbiā, curioſitate, ac cæ- citate humani ingenii ad quodvis malum ſuā naturā proni: poſitā denique Dei voluntate, hærefes non impedire, ſed Satanae & ejus or- ganis Sophiſtiſ propter bonum Eccleſiæ per- mittere ſtāuentis, fieri non poſt ut hærefes non eveniant.

Quartò, Malorum propinquitas, *inter vos:* non ultra Garamantas & Indos; non tantum in remota aliqua Eccleſia, ſed etiam in hac veſtra Corinthiaca, ſed in ipſo ſinu Sacri hu- juſ Coetus, quem ego Paulus plantavi, quem Apollos rigavit, & cui Deus incrementum dedit. Hærefes, ubiunque oriantur, verè pios magno dolore afficiunt: ſunt enim com- paratae ad coeleſtis doctrinæ corruptelam, ad homines à fide abducendos; majorem tamen

Luc.9.22.

Math.18.7.
Luc.17.1.
* Iſidor. Pe-
lusiota lib. 3.
epiſt. 191. di-
cit quatuor de
cauſis contin-
gere ut multi
perperam de
rebus judi-
cent, nō dīa
βεργίτης
γνωμης, nō dīa
ραδυτια, nō
dīa ακαίοτης
τρόπον, nō dīa
περιηγη
Vel ob mentis
exiguitatem,
vel ob ſegni-
tatem, vel ob
morum im-
probitatem,
vel ob pre-
concepſam o-
pinionem, quā
prius eorum
animi imbuti
ſunt.

Tertull. ait,
hærefes ad
languorem &
interitum fi-
dei eſſe produ-
ctas. De Pre-
ſcript. cap. 2.

C triftiti-